

ভবিষ্যত কথা

বা

সন্ত-চরিত ।

মহাকবি ও কবিচন্দ্র বচিত ।

প্রকাশক

শ্রীমহেশ্বর দেব গোস্বামী

ও

শ্রীআনন্দচন্দ্র দেব গোস্বামী

বেদান্তবাগীশ, কবিবিশাখদ ।

PRINTED BY B. CHATTERJEE AT THE
ARYAN PRESS
CALCUTTA.

ভবিষ্যত কথা

বা

সন্ত-চৰিত ।

DISTRICT LIBRARY
(HEM BARUA COLLECTION)

TEZPUR.

মহাকবি ঐকবিচন্দ্র বচিত ।

প্রকাশক

শ্রীমহেশ্বর দেব গোস্বামী

শ্রীআনন্দচন্দ্র দেব গোস্বামী

বেদান্তবাগীশ, কবিশিখরদ ।

মূল্য ১০ আনা ।

শলাগ ।

এই পুথিখনি ধান্মিক-প্ৰবৰ দেশ-হিতৈষী মহাত্মা
শ্ৰীযুত মহেশ্বৰ গোস্বামী আৰু মই লগ লাগি প্ৰকাশ
কৰিলোঁ। উপৰোক্ত মহোদয়ৰ অৰ্থ সাহায্য নোপোৱা
হলে এই কাৰ্য্য সফল নহল হেতেন। তাত বাজেও
কলিকতাত থকা শ্ৰীযুত প্ৰাণেশ্বৰ দাসৰ পৰা যি সাহায্য
পাইছোঁ তাৰ বাবে তেখেতৰ বহুত শলাগ লইছোঁ।
তেখেত যত্ন কৰি প্ৰুফ চাই নিদিলে পুথিখনি
কেতিয়াও ছপা কৰি উলিয়াব নোৱৰিলোঁ। হেতেন।
বিদেশত ছপা হোৱাৰ বাবে, আৰু মূল যিমান দূৰ পৰা
যায় যেনে আছে তেনে বাখিবলৈ চেষ্টা কৰা বাবে, এই
সংস্কৰণত বহুত বৰ্ণাশুদ্ধি আদি থাকি গল। ঈশ্বৰে
কৰিলে দ্বিতীয় ভাষ্যৰণত তাক শুদ্ধ কৰি উলিয়াবলৈ
চেষ্টা কৰা যাব।

ইতি

শ্ৰীআনন্দ চন্দ্ৰ দেব গোস্বামী

বেদান্তবাগীশ কবিবিদ্যাবদ।

পাতনি ।

আমি বহু যতনেৰে, কেইবাখনো “ভৱিষ্যতপুৰাণ” পুথি অনাঠি, চাই এই পুথিখনি প্ৰস্তুত কৰিছোঁ। আমি যিমান পাৰিছোঁ হাতেৰে লিখা পুথিব ভুলবোৰ সংশোধন কৰি দিছোঁ। তথাপি যে ট নিৰ্ভুল হৈছে তেনে কথা আমি ডাঠি কব নোৱাৰোঁ। সৰুদয় পাঠক সকলে যেন তেনে ভুলভ্ৰান্তিৰ নিমিত্তে আমাক ক্ষমা কৰে।

এইখনি অসমীয়া সাহিত্যৰ ভিতৰত এখনি বৰ মূল্যবান পুথি। ইয়াৰ পৰা আসামত প্ৰচলিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ প্ৰকৃত তত্ত্ব অবগত হব পাৰি আৰু এই দেশত জন্ম গ্ৰহণ কৰা প্ৰসিদ্ধ বৈষ্ণৱ সকলৰ সম্বন্ধেও আচল কথা জানিব পাৰি। আজি কালি মানুহে শিক্ষাৰ বা কুশিক্ষাৰ বলত গাব বলেৰে ধেম্বে যিহকে মন যায় তাকে প্ৰকৃত ঐতিহাসিক তত্ত্ব বুলি প্ৰকাশ কৰা দেখা যায়। মূলৰ প্ৰতি লক্ষ্য কৰা আৰু সেই মূলৰ সাৰ কি তাক অনুসন্ধান-কৰা লোকৰ সংখ্যা আমাৰ দেশত ইমান কম যে, নাই বুলিলেও অতুক্তি নহয়। অনেকক বুঢ়ি আইব বা ককা দেউতাৰ বা দেউতাৰ পৰা শুনা সাধু কথাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি জীৱন চৰিত্ৰ লিখা দেখা গৈছে; আৰু অনেকক তেনে কিতাপ আগ্ৰহেৰে পঢ়াও দেখা গৈছে। এইটো যে, কিমান অমিষ্টকৰ কথা তাক পাঠক সকলে অলপ জাৰি চালেই বুজিব পাৰিব।

এই পুথিখনৰ ৰচনা কাৰক ৮কবিচন্দ্ৰ আছিল। ৮ৰায়সম্বৰ্ত্তীৰ ককায়েক যে কবিচন্দ্ৰ আছিল তাক সকলোৱে জানে। পাঠক সকলে গ্ৰন্থ খনি আদ্যোপান্ত পঢ়িচালে বুজিব পাৰিব বাস্তৱিক

এই গ্ৰন্থ খনি কি উপায়ে বস্তু। গ্ৰন্থকাৰে পৃথিবীৰ সামৰণিত এই
দৰে লিখিছে :—

“হেন জানি সৰ্বজন,
হৰিনামে কবিকোক বতি।

ভনে কবিচন্দ্ৰ বৰ,
এহি মানে গ্ৰন্থ সমাপিত ॥

আজি লৈকে হিমালয়ৰ চৰিত্ৰ পুথি ওলাইছে ৮কবিচন্দ্ৰেৰ নিচিনা
ওখ খাপৰ কবিয়ে লিখা এখন পুথিও ওলোৱা নাই ; সেই ওপে
আমি আশা কৰিছোঁ যে, অসমীয়া মানুহে এই পুথি খনিক উচিত
আদৰ কৰিব। এই পুথিৰ লিখক ৮কবিচন্দ্ৰ ভাৰতী যে, শ্ৰীশ্ৰী—
দামোদৰ দেৱৰ এজন প্ৰধান শিষ্য আছিল তাক এই গ্ৰন্থৰ মুখ বন্ধৰ
পৰাই ভাল কৈ বুজিব পাৰি। তেওঁ লিখিছে :—

“জয় জয় দামোদৰ অগতিব গতি।”

“নমো নাবায়ণ, বিঘিনি খণ্ডন, অনাদি অনন্ত হৰি।
কলিৰ লোকক, নিস্তাৰ কৰিলা দামোদৰ ৰূপ ধৰি ॥

“অপাৰ সংসাৰ, তৰণ কাৰণে, লোকৰ চিন্তিয়া হিত।
যেন পূৰ্বদিশে, অন্ধকাৰ নাশি, প্ৰসন্ন সূৰ্য্য উদিত ॥

এই পুথিত শ্ৰীশ্ৰীদামোদৰ দেৱৰ জন্ম সম্বন্ধে এই দৰে লিখিছে :—

গৌতম ঋষিয়ে অহল্যা আৰু ইন্দ্ৰক শাপ দি ভাবিলে যে, তেওঁৰ
বংশৰ পৰা এই কলক কেনেকৈ খলন হব। এই ভাবি তেওঁ হিমালয়
পৰ্বতৰ ওচৰত, গঙ্গাৰ দাঁতিত গৈ কঠোৰ তপস্বী কৰি ঈশ্বৰক আৰা-
ধনা কৰিবলৈ ধৰিলে। ঈশ্বৰ তেওঁৰ আৰাধনাত সন্তুষ্ট হৈ বেত্তিকা

গৌতমক দেখা দিলে, তেতিয়া গৌতমে এই বৰ প্ৰাৰ্থনা কৰিলে যে
তেওঁৰ বংশৰ কলঙ্ক মোচন কৰিবৰ নিমিত্তে ঈশ্বৰে স্বয়ং যেন তেওঁৰ
বংশত জন্ম গ্ৰহণ কৰে। ঈশ্বৰে তথাস্ত্ব বুলি অন্তৰ্ধান হল।

যদুবংশ ধ্বংশ হোৱাৰ পাচত যেতিয়া ত্ৰীকৃষ্ণ বৈকুণ্ঠলৈ গল,
তেতিয়া দৈৱকী আৰু বসুদেৱে দাক্ষিণ শোকত অভিভূত হৈ প্ৰাণ ত্যাগ
কৰিলে। তেওঁলোকে কৃষ্ণক সদায় সামান্য পুত্ৰ ভাব কৰাত, আৰু
কৃষ্ণৰ বৈকুণ্ঠ প্ৰয়াণতো কেৱল পুত্ৰ শোকত অভিভূত হৈ প্ৰাণ ত্যাগ
কৰাত, তেওঁ লোকৰ মুক্তি নহল। সেই কাৰণে তেওঁলোক দুজনেও
আকৌ জন্ম গ্ৰহণ কৰিলেহি।

এদিন সকলো দেৱতা আৰু দেৱৰ্ষি বিলাক গোট খাই স্বৰ্গত
সমাজপাতি বহি কলিত পৃথিবীৰ মানুহৰ মুক্তি কেনেকৈ হব এই
বিষয়ে আলোচনা কৰিছিল। সদাশিৱে এই বিষয়ে বিষ্ণুক প্ৰশ্ন
কৰাত, বিষ্ণুয়ে এইদৰে উত্তৰ দিলে :—

তুমি জগতৰ গুৰু,   ভকতৰ কল্প তৰু,

শুনিয়োক মোহৰ বচন।

লোকৰ চিন্তিয়া হিত,   নিস্তাৰিয়ো ত্ৰিজগত,

পৃথিবীত ছয়ো উপসন ॥

প্ৰকাশিবা ধৰ্ম্মচয়,   তজু সঙ্গৈ সমস্তয়,

হৈব মহা বৈষ্ণৱ পৰম।

তজু নাম গুণ যত,   ঘুমিবেক ত্ৰিজগত

শঙ্কৰ হৈবেক তজু নাম ॥”

আৰু কলে যে, মই স্বয়ং গৌতম বংশত জন্মগ্ৰহণ কৰিম গৈ আৰু
তুমি জানেবে যোক চিনিব পাৰি মোৰ নাম দামোদৰ ৰবা। অনন্ত

হৰিগুৰু ৰূপে, ব্যাসদেৱ ভট্টদেৱ ৰূপে, শুকদেৱ সম্ভৱদেৱ ৰূপে, হৰ্ষাঙ্গা-
ভগবান দেৱ ৰূপে, আৰু নাৰদ অংশ লৈ বংশীদেৱ জন্ম গ্ৰহণ কৰিব।
তেওঁ আৰু কলে যে,

“যিটো মহাজ্ঞানী লোক, তুমি আমি দুহাস্তক,
দেখিবলৈ এক কলেবৰ।

আনো সন্ত সাধুজন, পশু পক্ষী পতঙ্গক,
ব্ৰহ্মময় দেখিব সংসাৰ ॥

তোমাক আমাক যিটো, ভিন্নভাব কৰি মানে,
শুনা কহো তোমাৰ আগত।

ঘোৰ আত্মহাতী সিটো, তাৰ আৰু নাই মুক্তি,
সদায়ে থাকিব নবকত ॥”

তাৰ পাছত বিষ্ণুৱে আৰু কলে :—

পৌণ্ড্ৰক * নামত খ্যাত, গন্ধৰ্ব লোকত আছে
শত্ৰু ভাৱে চিন্তিলা আমাক।

* পৌণ্ড্ৰকৰ বিষয়ে বিষ্ণুপুৰাণত এই দৰে লিখা আছে যে, কাশী-
শৈলত সুদৰ্শন নামে এজন বজা আছিল আৰু পৌণ্ড্ৰক তেওঁৰ এজন
পৰম বন্ধু আছিল। পৌণ্ড্ৰকে নিজকে দৈবৰ বুলি প্ৰখ্যাত কৰি
সকলোকে শৰণ কৰাইছিল। তেওঁৰ গৰ্জ লাহে লাহে বাঢ়ি যাই
এদিন মধুৰাৰ পৰা শ্ৰীকৃষ্ণক ধৰি আনিবলৈ দুজন দুত পঠাই
কলে যে, বন্ধুদেৱৰ পুতেকে মিছাকৈয়ে শ্ৰীকৃষ্ণ নামলৈ মানুহক
ঠগ কৰিছে, আচল কৃষ্ণ মই হে। দুত গৈ শ্ৰীকৃষ্ণক এই কথা
তকল তেওঁ বলভদ্ৰক লগত লৈ একদল সৈন্যৰ সৈতে কাশী যাত্ৰা
কৰিলে, আৰু যুদ্ধত পৌণ্ড্ৰকক বধ কৰিলে। বৰিবৰ সময়ত তাৰ
গৰ্জ দূৰ হয় আৰু কৃষ্ণৰ হাতত বৰি গন্ধৰ্ব হয় যাই।

হৈবে তজু সঙ্গী যাই, “মাধৱ” নামক পাই,
প্রকাশিব জ্ঞান ধর্ম্মক ॥”

দৈব বলে অবশ্যে তোমাক লগ পাইব ।

তজু দৰশণত অজ্ঞান দূৰ হৈব ॥

সন্তুৰুপ ধৰি প্রচাৰিব হৰি কথা ।

অন্তবত দেব দ্বিজ নিন্দিব সৰ্বথা ॥

হৈবেক মাধৱ নাম মংহা বুদ্ধিমন্ত ।

কবিতাত বিৰচিব মোৰ নাম যত ॥

উয়াৰ পাচত দেৱতাবিলাক মৰ্ত্যধামত আহি জন্ম গ্ৰহণ কৰিলে ।
সদাশিৱেও কুসুম্বৰ ভূঞাৰ ঘৰত পুত্ৰৰূপে শঙ্কৰ নাম লৈ জন্ম গ্ৰহণ
কৰিলে । বসুদেৱ গৌতম বংশত সদানন্দ ৰূপে, আৰু দৈৱকী সুনীলা
ৰূপে জন্ম ললে ; আৰু শ্ৰীকৃষ্ণই সদানন্দৰ ঔৰসত সুনীলাৰ গৰ্ভত
দামোদৰ ৰূপে জন্ম ললে । শ্ৰীশ্ৰীদামোদৰ দেৱৰ জন্ম হোৱাত শঙ্কৰ দেৱে
তেওঁক চাবলৈ গৈ সদানন্দৰ আগত এই দৰে কৈছিল :—

“উপজিলা নাৰায়ণ তোমৰ গৃহত ।

উদ্ধাৰিবে পৃথিৱীৰ লোক জীৱ যত ॥

নিস্তাৰিব তোমাৰ উপৰি বংশ যত ।

জগতৰে কল্যান সাধিব তজু স্তত ॥”

বাস্তৱিকে চাবলৈ গলে দামোদৰ দেৱৰ জন্ম সময়ত শঙ্কৰদেৱে যি কৈই
আৰাৰ কথা কৈছিল, তাৰ প্ৰতি আৰাৰেই ফলিছিল । দামোদৰ
দেৱৰ উপনয়ন আৰু বিবাহাদি সংস্কাৰ তেওঁৰ জন্ম স্থান নলকা

গাওঁতে হৈছিল। নলকা গাওঁ শঙ্কৰ দেৱ থকা বড়মোহাৰ ওচৰতে
আছিল। আৰু তেওঁ নলকাত থকা অৱস্থাতে

“সদায়ে কবন্তু ভক্তি শ্ৰৱণ কৌৰ্তন।

দেখি পিতৃ মাতৃ দুয়ৰো আনন্দিত মন ॥

আপুনি আচৰে ধৰ্ম্মলোকক শিকান্ত।

এহি মতে সনাতন ধৰ্ম্ম প্ৰবৰ্ত্তান্ত ॥”

তেওঁক ধৰ্ম্ম-প্ৰাণতা দেখি তেওঁৰ ঘৰলৈ অহা বিদেশী সন্ন্যাসী সকলেও
তেওঁক অনেক প্ৰশংসা কৰিছিল।

“বিদেশী সন্ন্যাসীগণে,   প্ৰশংসন্তু সৰ্ব্বজনে,

ধন্য ধন্য সুলীলা কুমাৰ।”

পিতৃ মাতৃ বিয়োগৰ পাচত দামোদৰ দেৱে তেওঁৰ ভায়েক দুজনৰ
সৈতে ভটিয়াই গৈ কামৰূপ ৰাজ্যৰ কোন এঠাইত অৱস্থান কৰিলে।
বোধ হয় সেই ঠাই “পাটবাউসী”ই হ'ব পাৰে। তেওঁ তাতে দেৱ-গৃহ
সাজি মাতুহৰ মাজত বেদ আৰু পুৰাণৰ কথা কবলৈ ধৰিলে।
তেওঁৰ ধৰ্ম্ম ব্যাখ্যা শুনিবৰ নিমিত্তে নানা ঠাইৰ পৰা মাতুহ আহিব
পৰিলে। শঙ্কৰদেৱ আৰু হৰিগুৰুও মাজে মাজে তালৈ গৈছিল।
আৰু তিনিও জনে অসম দেশত ধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ সম্বন্ধে নানা আলোচনা
কৰিছিল। এই দৰে তাত থাকোঁতেই এদিন হঠাৎ তেওঁৰ আগত
দেৱৰ্ষি নাৰদ উপস্থিত হৈ তেওঁক জ্ঞান দান কৰিলে।—

“নাৰদে কহিলা যত,   পূৰ্ব্বাপৰ আদি অন্ত,

দামোদৰে আছিলেক শুনি।

আনকেহু নাজানিল,   কিবা ছয়ো সজ্জামিল,
কাতো নকহিলা মনে গুনি ॥”

এই দবে থাকোঁতে দামোদর দেবর খ্যাতি চতুর্দিকে প্রচারিত হবলৈ
ধৰিলে :—

“এহি মতে দামোদর,   হমি নাম বেদ সাব,
ব্রাহ্মণক উপদেশ দেস্ত ।

গুনি দশ দিশে যত,   বিশিষ্ট ব্রাহ্মণ আছে
সবে সেহি থানত আসন্ত ॥”

যেতিয়া কামরূপত শ্রবণ কীৰ্ত্তন ধর্ম সকলো শ্রেণীর ভিতরত এই দবে
প্রচারিত হল, তেতিয়া তেওঁ আন আন ঠাইলৈ প্রচারক পঠিয়াবলৈ
ধৰিলে । পূব দিশে বংশী দেবক, উত্তরে ভগবানক, দক্ষিণে সন্তো-
দেবক আৰু পশ্চিমে বলদেবক পঠিয়ালে আৰু মধ্যত ভট্টদেবক
ৰাখিলে । এই দবে আদিত্যে শ্রীদামোদর দেৱেই আসামত সত্ৰ প্রথা
প্রবর্তাই ।

“পাচে দেৱ—দামোদর,   কলি-মল দূৰ কৰি
প্রচাবন্ত শ্রবণ ধর্মক ।

তাক দেখি আন নব,   গুরু উপদেশ লৈয়া
ইটো পন্থা দেখাইলা লোকক ॥”

তেওঁ প্রথমতে সত্ৰপ্রথা প্রবর্তন কৰাৰ নিমিত্তে দেৱ দামোদরৰ পছৰ
মানুহ আসামত ইমান সবহ । শ্রীদেৱ দামোদরৰ ধর্মমত কিমান
উদার আৰু কাকনিক তাক গুলত দিয়া টোকা কেইকাকিব পৰাই
ভালটক দেখা যায় :—

“জীৱন উপায় যিটো কৰা বাত্ৰি দিনে ।

সবে কৰ্ম্ম সমৰ্পিয়ো কৃষ্ণৰ চৰণে ॥

তেবে নাবান্ধিব বিষয়ৰ কৰ্ম্ম দুঃখে ।

আপুনি সন্তুষ্ট হইব প্ৰভু হৃষিকেশে ॥

শয়নে ভোজনে ধ্যানে পুত্ৰক পালনে ।

ভাৰ্য্যা সন্তাষণে আনো ধৰ্ম্ম সাবসানে ॥

সবাহাঙ্কে হৰিৰ চৰণে সমৰ্পিবা ।

যতেক বিষয় কৰ্ম্ম দোষক এবাইবা ॥

কৃষ্ণৰ চৰিত্ৰে নিতে শুনियो শ্ৰৱণে ।

সদায়ে বিষয় কথা নুশুনিবা কৰ্ণে ॥

স্বখে দুখে যুগে নাছাড়িবা হৰি নাম ।

বাত্ৰি দিনে সদায়ে কৰিবা তান কাম ॥”

ভেওঁৰ ধৰ্ম্ম মতৰ এইটো শেৰ অৱস্থাহে, কিন্তু এনে অবস্থা লাভ কৰিবৰ নিমিত্তে কি কি অভ্যাস কৰিব লাগিব সেই বিষয়ে ভেওঁৰ মত কি পাঠক জনক :—

“নেৰিবা শাস্ত্ৰৰ বীতি, হৈবা ক্ষমাশীল আতি,

সমস্তে প্ৰাণীক কৰা দায়া ।

সত্য শৌচ ধৰ্ম্ম ধৰি, মনত জপিবা হৰি,

তবে নাবান্ধিব কিছু মায়া ॥

দস্ত দৰ্প অহঙ্কাৰ, হিংসা নিন্দা খল যত,

ইসৰক কৰি পৰি হাৰ ।

নিন্দুকৰ নিন্দা শুনি,   ছুটৰ কঠোৰ বাণী,

তাহাক ক্ষমিবা শতবার ॥

সুখ দুখ সম কৰি,   শোক বজ্জ পৰি হৰি

আত্মাবাম হৈবাহা সতত ।

আনো সব মহাজ্ঞান,   দামোদৰ ভগবান

কহিলন্তু কৰিয়া গুপ্ত ॥”

এইয়েই হৈছে ভাগবতী ধৰ্ম্মৰ মূল তৰ, আৰু এইয়েই আসামৰ বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম । শ্রীদামোদৰ দেৱেই যে, এওঁ ধৰ্ম্মৰ আদি প্ৰচাৰক তাক আদি মহাকবি ৮ কবিচন্দ্ৰৰ নিচিনা এজন প্ৰসিদ্ধ লেখকৰ পৰা জানিছো । ভবিষ্যত পুৰাণৰ নিচিনা এনে মূল্যবান এখনি পুথিক অসমীয়া মানুহে বৰোচিত আদৰ কৰিলেই আমাৰ পৰিশ্ৰম সফল হল বুলি ভাবিম । ইতি

গুৱাহাটী

}

শ্রী আনন্দ চন্দ্ৰ দেব গোস্বামী

বেদান্তবাগীশ

কবিশাৰদ ।

—

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY

ত্ৰীত্ৰীকৃষ্ণায় নমঃ ।

সন্ত চৰিত্ৰ ।

ভবিষ্যত কথা ।

ক্ৰীড়াকাৰি বনেষু গোপ বধুভিঃ ক্ৰীড়া চকাৰ ভ্ৰমঃ ।
গোপালো বসনং কৃত্যেচ হবণং বৃক্ষাগ্ৰমাবোহতি ॥
সোয়ং পৃথ্বীপতে কলৌ স্তনীলাগৰ্ভে সতাং সিদ্ধয়ে ।
অংশে গোতম প্ৰাৰ্থিতো দ্বিজবৰঃ দামোদৰাখ্যোভবৎ ॥

সুশিলা প্ৰিয় পুত্ৰায় ত্ৰিজগৎ গুৰু ৰূপিনে ।
দামোদৰায় বিপ্ৰায় তস্মৈ নিত্যাঃ নমোনমঃ ॥
নাৰায়ণং নমস্কৃতং নবকৈব নবোত্তমং ।
দেবীং সবস্বতীকৈব ততোজয় যুদিবয়েৎ ॥

দুৰি ।

নমো নাৰায়ণ বিঘিনি খণ্ডন
অনাদি অনন্ত হৰি ।
কলিৰ লোকক নিস্তাৰ কৰিলা
দামোদৰ ৰূপ ধৰি ॥

সন্ত চৰিত্ৰ ।

অসাৰ সংসাৰ,   তাৰণ কাৰণ,
লোকৰ চিন্তিয়াহিত ।
যেন পূৰ্ব দিশে,   অন্ধকাৰ নাশি,
প্ৰচণ্ড সূৰ্য্য উদিত ॥
পাষণ্ড সবক,   বিনাশ কৰিয়া,
সন্তক পালি যতনে ।
কহে দ্বিজবৰে   আন গতি নাই
তাহান দুই চৰণে ॥

পদ ।

জয় জয় দামোদৰ অগতিৰ গতি ।
জয় জয় যাদৱ মাধৱ যত্নপতি ॥
তোমাব চৰণে কৰো কোটী নমস্কাৰ ।
হোক জয় কৃষ্ণ পদে প্ৰসাদে প্ৰচাৰ ॥
নমো হৃদাশ্বৰ আত্মাকপ ভগবান্ ।
চৰাচৰ জগতৰ গতি নাৰায়ণ ॥
যাব কৃপালেশে মুৰ্খে বাক্য চয় বচে ।
পেঙ্গুয়া জনেও ক্ৰমে পৰ্ব্বতত চৰে ॥
পৃথিবী আকাশ হুৰা হুৰে হোৱে লীন ।
যাব কটাক্ষতে পুনৰপি ভিন্ ভিন্ ॥

যাহাব বিৰাট কপ নাই আদি অন্ত ।
 ববি, শলী, গিবি, তক, অঙ্গ যত যত ॥
 চাবি মুখে ত্রক্ষা যাব নপায় অস্ত ।
 অনন্তে সহস্র মুখে যাব গুণ গান্ত ॥
 হেনয় কৃষ্ণক বাত্রি দিনে ধ্যান কৰি ।
 অনেক দিবস আছোঁ হৃদয়ত ধৰি ॥
 ভকত বৎসল প্রভু দয়া উপজিলা ।
 অন্তৰ্য্যামি কপে মোক উপদেশ দিলা ॥
 মনত হবিষ বাঢ়ি যায় নিতে নিত ।
 মহা কৌতুহলে আবন্তিলোঁ ইটো কৃত্য ॥
 হে হবি অনাথৰ নাথ নাৰায়ণ ।
 মোক কৃপা কৰা প্রভু পশিলোঁ শৰণ ॥
 হৃদয়ত থাকি মোক দিয়া অনুমতি ।
 বঢ়া টুটা দোষ মোৰ ক্ষমিও সম্প্রতি ॥
 প্রণামো ভাবতি ! মোত ছ্যোক প্রশন্ন ।
 কণ্ঠ মধ্যে থাকি স্থিৰ কৰিবাহা মন ॥
 কৰযোড় কৰো মই সব মহন্তক ।
 অল্পমতি জ্ঞানি নিন্দা নকৰিবা মোক ॥
 যদি অপৰিত্র দেখা মোৰ বাক্য চয় ।
 বাম নাম মহাবল্ল মধ্যে প্রকাশয় ॥

যদি অপবিত্র স্থানে গঙ্গাজল বহে ।
 তথাপি পবিত্র সিটো হেন শাস্ত্রে কহে ॥
 সেহিমত জানিবাহা আমার বৃত্তান্ত ।
 কৃষ্ণ কথা শুনি সবে চিত্ত করা শান্ত ॥
 ইসব কৰ্ম্মক য়েবে নহণ্ড শকত ।
 তথাপিতো বিবচিবো কৃষ্ণ কথা যত ॥
 আন পক্ষী গড়ুৰৰ সমসৰ নুই ।
 পাখা অনুৰূপে পক্ষী তেবে কি নুৰাই ॥
 কৃষ্ণ পাদ পদ্য মনে হৃদয়ত ধৰি ।
 গুৰুৰ চৰণ মনে শিবোগত কৰি ॥
 ভবিষ্যত কথা সন্ত চৰিত্র সম্প্রতি ।
 অল্পমতি দ্বিজে পদ বন্ধে নিগদতি ॥
 একে ভবিষ্যত কথা অমৃত সাক্ষাত ।
 আক ভাগৱত কথা মিশ্র দিলোঁ তাত ॥
 ছয়ো কথা নিবন্ধিলো এক তুল্য কৰি ।
 যেন মধু দুগ্ধ সমে স্বাদ যাই চৰি ।
 পৰীক্ষিত নৃপে পাছে পুছন্ত শুকত ।
 শুনিলো কৃষ্ণৰ কথা সাক্ষাতে অমৃত ॥
 বেদৰ বহস্য কথা মহাভাগৱত ।
 তজু মুখে গুৰু মই শুনুহঁ সমস্ত ॥

মোর পিতামহগণ হবিত ভকত ।
 সদাই থাকন্ত হবি যাহাব সঙ্গত ॥
 বিষ্ণু বৈষ্ণৱৰ কথা তযু মুখে শুনি ।
 তৰিলোঁ ছুষ্ঠৰ মায়া মৃত্যু সঞ্জীবনী ॥
 মোহৰ মনত এক মিলল সংশয় ।
 এতেকে তোমাৰ থানে কৰিলোঁ বিনয় ॥
 ঘোৰ কলিযুগ আসি মিলিল সম্প্রতি ।
 কিমতে সাধিব নৰে আপোনাৰ গতি ॥
 পৃথিবীৰ ভাৰ সংহৰিবে মনে হৰি ।
 উপজিল দৈৱকীৰ পুত্ৰ ৰূপ ধৰি ॥
 ছুষ্ঠ দৈত্য দানৱক কৰিলা বিনাশ ।
 দেৱ দ্বিজ মহন্তক কৰিলা উদাস ॥
 পাষণ্ডৰ মন মোহি ধৰ্ম্মক ধাপিলা ।
 নানা লীলা কৰি পুনু নিজ থানে গৈলা ॥
 ঋষি সবে নানা ছুৰ্গমত লৈলা থান ।
 যোগী সবে অলক্ষিতে কৰে যোগ ধ্যান ॥
 বৈষ্ণৱ সকলে হৰিগুণ নাম গাই ।
 সংসাৰ তৰিয়া বৈকুণ্ঠত লৈবা ঠাই ॥
 ইদানীৰ লোকৰ হইবেক কোন গতি ।
 ঘোৰ কলি-কালে আসি মিলাই চোভিতি ॥

কলিৰ প্ৰভাৱে নব হৈবেক মলিন ।
 ব্ৰাহ্মণ সবৰ তেজ বল হৈব হীন ॥
 ক্ষত্ৰিয়ৰ স্বধৰ্ম্ম এবিধ ন্যায় বুদ্ধি ।
 অন্যায় অধৰ্ম্ম বহু মিলিব কুবুদ্ধি ॥
 বৈশ্য শূদ্ৰ আদি যত আনু প্ৰজাগণ ।
 পাপ-সাগৰত হইবেক নিয়োজন ॥
 কলিৰ মায়ায়ে সবাহাৰে হবি মন ।
 এবিধন্ত নিজ ধৰ্ম্ম হৈবন্ত অজ্ঞান ॥
 ইসৰ লোকৰ আবে তৰণ উপাই ।
 কহিয়োক গুৰু শুনিবাক ইচ্ছা যাই ॥
 কিবা তৰণৰ হেতু হৈবে কি নহয় ।
 শুনো এক চিন্তে কহা ঋষি মহাশয় ॥
 গুৰু নিগদতি শুনিয়োক পৰীক্ষিত ।
 “মাধৱৰ কথাত একান্ত ভৈলা চিন্ত ॥
 কৃষ্ণৰ কথাৰ বসে ক্ষণে প্ৰীতি বাঢ়ে ।
 বেন কামাতুৰ স্ত্ৰীৰ আলাপ নচাৰে ॥
 সংসাৰ তৰিলা তুমি কুল উদ্ধাৰিলা ।
 তজু সঙ্গৈ আছে যত সমস্তে তৰিলা ॥
 পুছিল বহুস্থ যিটো কথা মনোহৰ ।
 ব্ৰহ্মাৰ গোপনি ইটো ছল্লভ দেৱৰ ॥

ইন্দ্র, চন্দ্র, আদি কবি যত দেৱগণ ।
 ইটো কথা নজানন্তু ই তিনি ভুবন ॥
 ব্রহ্মা, মনু, ইব বাঢ় জন মহাজ্ঞানী ।
 ইটো গোপ্য কথা তাৰা জামন্ত আপনি ॥
 অজ্ঞান কালত হৰি ব্রহ্মাৰ আগত ।
 কহিলন্তু কথা ইটো লোক অবিদিত ॥
 আপোনাৰ পুত্ৰ স্নেহে নাৰদৰ আগে ।
 কহিলা বহস্য কথা ব্রহ্মা মহাভাগে ॥
 নাৰদ দয়ালু মহা লোক উপকাৰী ।
 কহিলন্তু ব্যাস মহা মুনিত প্ৰচাৰি ॥
 ব্যাসৰ তনয় আমি স্নেহতে আগল ।
 কহিলা মোহত পূৰ্বাপৰ ঘে সকল ॥
 তোমাত কহিলোঁ ভাগৱতক প্ৰচাৰি ।
 ধৰ্ম্ম অৰ্থ কাম মোক্ষ সিদ্ধি অনুসৰি ॥
 পাছৰ কথা ক শুনিবাক তযু মন ।
 তোমাত কহিবোঁ আবে হুইও সাৱধান ॥
 গুহ্যৰ পৰম গুহ্য কহিবোঁ তোমাত ।
 নকহিবা পাতকি যে দুৰ্জ্ঞান দুৰ্ভট ॥
 ক্ৰোধৰ কথাত যিটো নপাতয়ে কান ।
 দন্ত, দৰ্প, অহঙ্কাৰ কৰে যিটো জন ॥

ସିମବତ କହିଲେ ପାତକେ ଲାଗ ଧରେ ।
 ପୂର୍ବ ପୁଣ୍ୟ ନାଶେ ଘୋର ନରକତ ପରେ ॥
 ଏହି ବୁଲି ଶାସିରାଜ ଆଛନ୍ତ କବିଳା ॥
 ବିଷୁକ ଅମରି ମନେ ସମାଧି ଧରିଲା ॥
 ଜ୍ଞାନ କଥା ଲକ୍ଷି ମନ ବୁଦ୍ଧି କବି ଥିତ ।
 ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଚୟ ପବିଳ ମନତ ॥
 ପାଞ୍ଚେ ଅନ୍ଧ ହୁଏ ଭୈଳା ବୋମାଞ୍ଚ ଶରୀର ।
 କୁଷ୍ଠ ବାମ ଗୋବିନ୍ଦ ଅମରି ବାବନ୍ଧାର ॥
 ବାଜାକ ସନ୍ଧୁଧି ମାତଲନ୍ତ ମୁନିବାଜ ।
 ଶୁନା କୁକ ନାୟକ ପୁଢ଼ିଲା ଷିଟୋ କାଜ ॥
 ପବନ ଜିହ୍ବର ହରି ଜଗତ ଆଧାର ।
 କାର୍ଯ୍ୟ କାବନତ ସମୟର ପୁନର୍ବାର ॥
 ଅବତରି ଧର୍ମ କଥା ପୁଢ଼ନ୍ତ ଦେବ ହରି ।
 ସନ୍ତକ ପାଳନ୍ତ ଛୁଟି ଦାନବ ସଂହରି ॥
 ବ୍ରାହ୍ମଣୀ ସ୍ଵରୂପେ ପୁରୁ ଦୈବକୀ ଅନ୍ଦରୀ ।
 ଉତପତି ହୈବନ୍ତ ଅଶୀଳା ନାମ ଧରି ॥
 ଗୋତମ ବଂଶର ସଦାନନ୍ଦ ଦ୍ଵିଜବରେ ।
 କବିଳା ବିବାହ ତାଙ୍କ ଅନେକ ସାମ୍ବେରେ ॥
 ପୂର୍ବ ପୁଣ୍ୟ ଫଳେ ପାଞ୍ଚେ ଅଶୀଳା ଶର୍ତ୍ତତ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମ ହରି ଆମି ଜନ୍ମିବ ଶାଳାତ ॥

দামোদৰ নাম হৈব লোকত প্রস্ফাত ।
 যেন অদাতিৰ গৰ্ভে বামন উদিত ॥
 গহিন গন্তিব যেন সাগৰ সমান ।
 কোটী শশাঙ্কতধিক পৰম শোভন ॥
 দেখি সদানন্দে পাইব আনন্দ বিস্তৰ ।
 দানে মানে মনো সন্তুষ্টিব ব্রাহ্মণৰ ॥
 যত জাত কৰ্ম্ম কৰিবেকঁ সদানন্দ ।
 দেখি বন্ধু বান্ধবৰ মিলিবে আনন্দ ॥
 ব্রাহ্মণ কুলৰ হৈব মহা উপকাৰী ।
 তপ জপ যজ্ঞ দান থাকিব আচৰি ॥
 ভাগবতী ধৰ্ম্ম প্রকাশিব সৰ্ব্বক্ষণে ।
 পাষণ্ডৰ পথ নাশ কৰিব আপনে ॥
 শ্রবণ কীৰ্ত্তন ধৰ্ম্ম প্রচাৰ কৰিব ।
 সমস্ত প্রাণীক ধৰ্ম্মপথে নিয়োজিব ॥
 লগতে সহায় হৈব শঙ্কৰ মহন্ত ।
 হৰি গুৰু সনে মহা প্রীতি কৰিবন্ত ॥
 মাধৱৰ কপট আচাৰ বিনাশিব ।
 শঙ্কৰ সহিতে মাধৱক জ্ঞান দিব ॥
 গোধূলি প্রভাতে হৈব কীৰ্ত্তনৰ ধ্বনি ।
 ২ত মহা পাপ পলাইবেক তাক শুনি ॥

এহিমতে সবাহাঙ্কে উপদেশ দিব ।
 হ্ৰাস্ক পাইয়া কলি লোকে মল বিনাশিব ॥
 কহিলেঁ বহস্য মহাবাজ নিষ্ঠ কবি ।
 এহি মতে সন্তক পালিব দেব হবি ॥
 শুনা সভাসদ পদ কৃষ্ণব চরিত্র ।
 আতোপবে ধর্ম্ম আব নাহিকে কলিত ॥
 দেখা কেনে ভকত বৎসল দেব হবি ।
 নিরুপম বৈকুণ্ঠক তাকো পবিহবি ॥
 ভকতব অর্থে পুনর্বপি উপজিলা ।
 নিজ যশোগুণ পৃথিবীত প্রচারিলা ॥
 কল্প বন্ধ হীন হৈব লোকব প্রভাব ।
 অবশ্যে গুচিবে কাম ক্রোধ দম্ভ ভাব ॥
 অপ্রয়াসে পাইব সবে বৈকুণ্ঠ নিলয় ।
 মাধবব নাম গুণ কীর্তন কবয় ॥
 অন্ধকূপ বিষয়ব স্তথক বে ত্যজি ।
 স্থিব কবা মন বুদ্ধি মাধবক ভজি ॥
 কৃষ্ণব কিস্কবে কহে এবা আন কাম ।
 পাতেক ছাবোক ডাকি বোলা বাম বাম ॥

ত্রিপদী ।

পৰীক্ষিত রাজা পাছে, ঋষিক পুছন্তু কথা,
কহা শুক স্বরূপ বচন ।

আমার মনত এক, সংশয় মিলল আসি,
ছেদিওক তুমি তপোধন ॥

ভাগ্যবতী দৈবকৌয়ে, পূর্ব তপস্যার ফলে,
ঈশ্বর কৃষ্ণক পুত্র পাইলা ।

আগতে কৃষ্ণক পাই, মুকুতিব পাত্র হই,
পুনৰপি কিসক জন্মিলা ॥

বনুদের মহামতি, কৃষ্ণক কবিতা স্তুতি,
তথাপি নেবাইলা জন্ম মৃত্যু ।

গৌতম ঋষিব ঘবে কি কারণে দামোদরে,
জনমিল কহা তাব হেতু ॥

শুক মুনি নিগদতি, শুনিয়োক কুরুপতি,
কহেঁ। কথা পৰম বিচিত্র ।

ভূভাব হবণ হেতু, জন্মিলা গড়ু ব কেতু,
থাকি কত কাল পৃথিবীত ॥

দেবতার কার্য সাধি, ছুষ্ট দানবক বধি,
বিহাইলা অনেক কন্যাগণ ।

তাসম্বার মন পুৰি, ক্রৌড়িলন্ত দেবহৰি,
জন্মাইলা অনেক পুত্রগণ ॥

দেখি পুত্র নাতি মুখ, বসুদের দৈবকীব,
বিষয় মায়ায় মোহ ভৈলা ।

লীলা নবতনু ধরি বেদপন্থ বক্ষা করি,
গৃহবাস ধর্ম আচরিলে ॥

দেখিয়োক অভিপ্রায়, কৃষ্ণক গৃহেতে পাই,
তথাপি মায়ায়ে গোহিলন্ত ।

তাসম্বাব হেন দেখা, সামান্যের কোন লেখ,
মায়াময় সমস্ত জগত ॥

বসুদের মহাধাষি ছুনাই উপজিলা আসি,
আত কিছু নাহিক সংশয় ।

মহামায়া প্রভারত মোহভৈলা ত্রিজগত,
শুনা কহেঁ। ইহাব নির্ণয় ॥

যমুনা তীবত বসি, আছিল। সৌভবি ধাষি,
উর্দ্ধবাহু মহা তপোধন ।

এবি ক্রোধ কাম প্রীতি, সদায়ে আহ্লাদ ধরি,
এক চিন্তে করে যোগ ধ্যান ॥

কত কুশ-হস্ত হই, তিল তণ্ডুলক লই,
দের পিড় অর্জস্তু হরিষি ।

তাতে শাল মৎস্য দুই, পুত্র ভার্য্যা সঙ্গে লই
তিল তণ্ডুলক ভুঞ্জে আসি ॥

ভাৰ্য্যাৰ সহিতে মিলি,   ক্ৰীড়া কৰে কত দিন,
এহিমতে ফুৰে ক্ৰীড়া কৰি।

মৎস্য ছুইবে। গৃহবাস,   পুত্র ভার্য্যা অভিনাষ,
দেখি ভোল গৈলন্ত সৌতৰি ॥

মায়ায়ে মোহিলা মন,   এবিলন্ত যোগধ্যান,
গৈলা গাধি রাজাব. মন্দির ।

বাজাত খুজিলা কন্যা,   কপে গুণে মহা ধন্যা,
বিহাইলন্ত মাটি যে হাজাৰ ॥

সবে যোগ ধ্যান গৈলা, বিষয়ে বিকল ভৈলা,
মহাশ্মি মোভবিৰ চিত্ত ।

শুনা পবীক্ষিত বাজা,   বুঝিয়োক অভিপ্রায়,
সবে বান্দি বিষ্ণুব মায়াত ॥

বন্ধুদের দৈরকীৰ,
জানা মেহি পটন্তৰ,
পূবাণব জ্ঞান পাশবিলা ।

ঐশ্বর্য্য্য সবক দেখি, ভ্রম ভৈলা জ্ঞান-অন্ধি
হরির মায়াতে মোহ ভৈলা ॥

এছি মতে দেৱ হৰি,
বিনন্দ বিলাস কৰি,
সুহৃদ সবৰ বঞ্চিতন ।

যত্ন-কুল সংহাৰিষা,   নিজ খানে যাব হেতু,
কবিন্দু মনে আলোচন ॥

পৃথিবীত অরতবি,   ভূমি ভার দূৰ কবি,
যাওঁ যদি যাদৱক এড়ি ।

তাসম্বাৰ পয়োভবে,   চবাচৰ নিবন্তবে,
ছুনাই তল যাইবে বহুস্বৰী ॥

হেন মতে গুনি পাছে,   পুণ্ডৰিক তীৰ্থ কাষে,
ঈশ্বৰ ইচ্ছায় ঋষিগণ ।

কপটে কবন্ত তপ   দৈৱ বশে যত্ন সৱ,
ক্ৰীড়া কৰি ফুৰে স্থানে স্থানে ॥

দেখি সবে যত্নগণ,   ঋষিৰ বুঝিবা মন,
উপালন্তু কবিলা অনেক ।

ক্ৰোধে সবে দিলা শাপ,   শুনা যত্নগণ পাপ,
“সবংশে সবাবে ক্ষয় হোক ॥”

ঋষি শাপ শুনি পাছে,   যত্নগণ যত আছে,
হৃদি কম্প সাবাবে উঠিলা ।

নকহিলা মাধৱত,   উগ্রসেন আদেশত,
তাত্ৰ স্নানিবাক সবে গৈলা ॥

সবাকো গ্রাসিলা কালে   যত্নগণ সেহি স্থলে,
সবে উন্মত্ত ভৈলন্তু ।

আপোনাৰ বংশে তাৰ,   লাগিল কন্দল ঘোৰ,
অন্যাঅন্যে সবেভৈলা হত ॥

শুনিলন্ত দ্বাবকাত, “যদুগণ ভৈলা হত”

বলদের, উদ্ধর, মাধর ।

দেখিলন্ত নেত্র ভবি প্রভাসব তীব জুব

পৰিয়াছে সমস্ত যাদব ॥”

দেখি বলদেব জ্ঞানী, কৃষ্ণবেশে ইচ্ছা জানি,

বোলে আক কি কার্য্য জীবাব ।

জানিলোহো নাবায়ণ, চলিবন্ত নিজস্থান,

যোগ চিস্তি ত্যজিলা শবীব ॥

দেখি দেব নাবায়ণ, বামব মৃতক প্রাণ,

শোকাকূলে ক্ষণেক আছিল।

ঘোর অবণ্যত পশি, অশ্বথ মূলত বসি,

নিজ ঐশ্বর্য্যক প্রকাশিলা ॥

শঙ্খ চক্র আদি কবি, স্বর্গে গৈলা মূর্তি ধবি,

মাধরব নমিয়া পারত ।

অনন্তবে নাবায়ণ, ব্যাধব পুৰিয়া মন,

এতেকে উদ্ধর উপগত ॥

উদ্ধরব গলে ধবি, অনেক আশ্বাস কবি,

প্রবোধ কবিলা মূহু বোলে ।

উদ্ধরে পারত পবি, অনেক কাতব কবি

মাতিলন্ত নয়ন সজলে ॥

“হা ! প্রাণনাথ স্বামী !   আবেসে জানিলে আমি,
পৃথিবীক এৰি যাইবা তুমি ।

“হা ! কিনু ভৈলা দুখ   নেদেখিলোঁ কৃষ্ণমুখ”
এহি বুলি কান্দে হুমা হুমি ॥

হেন দেখি যদুবাই,   সজন নয়নে চাই,
গদগদ বাক্যে প্রবোধিলা ।

দুর্লভ ভকতি যত,   পূজা বিধি নানা যত,
উদ্ধরত সমস্ত কাহিলা ॥

মৈত্ররত বাবস্বাব,   একে বিধ প্রতিমাৰ,
পূজা উপহার যত যত ।

আরু যত দিব্যজ্ঞান,   কহিলন্ত নাৰায়ণ,
তাক শুনি তুৰু ভৈলা চিত্ত ॥

কৃষ্ণক মেলানি মাগি,   লড়িলা গৃহক লাগি,
আগক নচলে হাত ভৰি ॥

শোকৰ জন্মক দেখি,   নেমেলন্ত দুই আখি,
লোতক নিঝবে সব সবি ॥

পাছে দেৱ যদুপতি,   বিদ্যুৎ সজ্ঞাবে গতি,
বৈকুণ্ঠ পুৰক প্রবেশিলা ।

মহা অসন্তোষ মনে   আপোন গৃহক লাগি
উদ্ধর মহন্ত চলি গৈলা ॥

এহি মতে কৃষ্ণে বেবে,   পৃথিবী ছাড়িয়া গৈলা,
চলে যচুগগক সংহাৰি ।

শুনি বসুদেব উঠি,   হৃদয়ত হানে মুঠি,
পৃথিবাত পড়িলা বাগবি ॥

দৈবকী মুচ্ছিতা ভৈলা,   “হা বাপ, কৈক গৈলা”
এহি বুলি ধাকুবন্ত হিয়া ।

পুত্র শোকে জ্বলে আখি,   প্রভাস তীর্থক লাগি,
কান্দন্তে গৈলেক লরবিয়া ॥

মৃতক শরক ধরি,   কান্দে আৰ্ত্তনাদ কবি,
বসুদেব, দৈবকী সহিত ।

“হা কৃষ্ণ পুত্র” বুলি   ধাকুবে মাথাক তুলি
কত উঠি পবে ঘাত ধাত ॥

“হা কামদেব বাপ,   তোমাৰ সন্তাপে হিয়া
অরশ্যে চলিব যম লোক ।

“হা হা শাস্ত্র অনিচ্ছ   কি কাৰণে গৈলা বধ”,
এহি বুলি দেখন্ত যমক ॥

এহি বুলি তামস্বাৰ   গুণক বর্ণাই তয়ো,
বব শোকে ভৈলন্ত বিকল ।

সব জ্ঞান দুবে গৈলা   মায়ায়ে মোহিত ভৈল ॥
স্নেহ ভায়ে আকুলিত ভৈল ॥

ধন জন বন্ধু যত, এক পদার্থের শোকে,
জ্ঞানীও ধৰিব নবে চিত্ত ।

অসংখ্যাত পুত্র নাতি, সবে ভৈলা বিসঙ্গতি,
শোকে ছুয়ো ভৈলা জর্জরিত ॥

নষ্ট ভৈলা পূর্ব জ্ঞান, যতকক কবি ধ্যান,
দশ দিশে দেখন্ত যমক ।

কপট করিলা বিধি, হকরাইলা স্মৃতি বুদ্ধি
পাছে ছুয়ো গৈলা পরলোক ॥

দেখা পরীক্ষিত বায় মায়াক এবস্তা নাই,
মায়াতেসে বশ্য চবাচব ।

সিদ্ধ মুনি আদি কবি, মায়াক জিনিব নবি,
কায় ক্রেশে ভ্রমে নিবন্তব ॥

বহুদের মহাশয়, কৃষ্ণক তনয় পাই,
তথাপি মায়াতে মোহ ভৈলা ।

যতকক কবি ধ্যান, শোকতে ত্যজিলা প্রাণ,
সি কাৰণে যুকুতি নাপাইলা ॥

গৌতমব গৃহে আসি, পুনবায় উপজিব,
মহা ধর্ম্ম শীল বহুদের ।

পূর্ব রাজ ধ্বি তনু ত্যজি ই জন্মক পুনু
দ্বিজ সদানন্দ নাম হৈব ॥

মহা পুণ্যশীলা মতী,   দৈবকীয়ো পুত্ৰকপি,
হৈব গৈয়া ব্রাহ্মণৰ কন্যা ।

সুশীলা নামত খ্যাতি,   সদানন্দ মহামতি,
বিহাইবেক দেখি মহাধন্যা ॥

পাছে প্রভু নাৰায়ণ,   পিতৃ মাতৃ দুহাস্তক
উদ্ধাৰিব মনে পুনৰ্ব্বাৰ ।

ব্রাহ্মণৰ ৰূপ ধৰি,   দামোদৰ ৰূপে হৰি,
সুশীলাত হৈব অৱতাৰ ॥

ইটো গুহ্যতৰ কথা,   নাহি হৈব অন্য তথা,
সৱশেষে কহিলোঁ সকল ।

আক যি তোমাৰ মনে,   যতোক সংশয় আছে,
সমস্ত কহিবোঁ মহীপাল ॥

শুনিয়োক সৰ্ব্বজন,   কৃষ্ণত অৰ্পিয়ো মন,
সংসাৰৰ দেখা কেনে গতি ।

বসুদেৱ দৈবকীয়ো   গৃহতে কৃষ্ণক পাইয়ো,
তথাপিতো না পাইলো মুকুতি ॥

কলি যুগে অৱতৰি   দামোদৰ নাম ধৰি,
পিতৃকুল নিস্তাৰ কৰিলা ।

আন সব নৰ নাৰী,   তাহাতে ভকতি কৰি,
দুৰ্লভ মুকুতি পদ পাইলা ॥

কোন নো পণ্ডিত সরে,   ইটো কথা নমানিবে,
কহোঁ মই উদ্ধবাহু কবি ।

তথাপি বিশ্বাস নাই,   পণ্ডিত সমাজে যাই,
দেখা গই পুৰান বিচাৰি ॥

হেন জানি আন এবি,   তান গুণ নাম শ্রাবি,
সাধিয়োক আপোন কুশল ।

দুৰ্লভ মনুষ্য তনু,   সেহুবাই না পাই পুনু,
নকবিবা ইহাঁক বিফল ॥

তাজিয়া বিয়য় ধান্দা,   বাম নাম গলে বান্ধা,
তেবেসে সংসার স্মৃথে তবি ।

নমানাহা যদি হিত,   আসি পাইবে যম ছুত,
নবক পন্থক নিবে ধৰি ॥

হৈব বল বুদ্ধি চুব,   কৰিব যাতনা ঘোব,
তেবেসে গুণবা মনে মনে ।

ইটো যম যাতনাত,   তাবন্তা নাহিকে আন,
ভকত বৎসল হৰি বিনে ॥

জানি আন কৰ্ম্ম ত্যজা   কৃষ্ণৰ চৰণে ভজা,
মুখে লোৱা মাধৱৰ নাম ।

কৃষ্ণ দাস দ্বিজবৰে,   কহে সব নিবন্তবে,
সধনে ঘোষিয়ো বাম বাম ॥

ইন্দ্র কর্তৃক চন্দ্রবেশে অহল্যা হরণ ।

পদ ।

শুকমুণি বোলন্ত শুনিয়ে পবীক্ষিত ।
 বসুদের দৈবকীব জন্ম কল্প যত ॥
 সরাক করিলো মই ভাগ ভাগ কবি ।
 আবো কহৌ কৃষ্ণ কথা শুনা কর্ণভবি ॥
 পু'ছলাহা যি কাবণে পূর্বের নাবায়ণ ।
 গৌতম গৃহত যাই ভৈলা উতপন ॥
 ঋষি কথাক মই কহিলে সমস্ত ।
 কৃষ্ণক স্মরি বাজা মন কবা স্তম্ভ ॥
 গৌতম ঋষি আছে আশ্রম উত্তম ।
 ফলে ফুলে জ্যোতিষ্ক দেখি মনোবম ॥
 যত নানা তরলতা কহিব কতেক ।
 কিছু কিছু কবি কহৌ শুনিয়ে প্রত্যেক ॥
 কদলী, কন্দলী, আম, জাম, দরা ফল ।
 কর্দে, পিছু, মর্দক, কপিথ, নাবিকল ॥
 জম্বি, জম্বা, আক সলঙ্গা, থৈকাবা ।
 গুড়া, নাগবল্লী, কবমর্দক, সস্তাবা ॥

আমাৰি, গামাৰি, মধুকল, শাল, তাল, ।
 দাড়িম্ব, বদৰি, ফলভবে ভাজে ডাল ॥
 মধুবন, ত্রীফল, বকুল, নাগেশ্বৰ ।
 কাঞ্চন, চম্পক, বক, বন্দুলি, তগব ॥
 কবৰিৰ, মৰুৱা, মন্দাৰ, জুতি, যাই ।
 জবা, কুম্ভ, কুবক, মালতী, মাধাই ॥
 কেতকী, সেৱতী, মেফালিকা, গুটিমালী ।
 আনু সব ফুল আছে থানে থানে ফুলি ॥
 স্থানে স্থানে দীঘি, সবোবৰ অসংখ্যাত ।
 কোকনদ, উতপল ফুলি আছে তাত ॥
 পদ্মব স্তব্ধি গন্ধ বহে দশ দিশে ।
 গুণ্ডবিত মধুকৰ পুষ্প-মধু আশে ॥
 তৰু, বক, চক্ৰবাক পক্ষী থাকে বজ্জি ।
 ভুঞ্জে বাজহংসগণে মৃগাল উভজি ॥
 ব্যাস্ত্ৰ, ভালুক, হৰিণ একে পালে চৰে ।
 মুনিৰ প্ৰভাবে কাকো হিংসা নাহি কৰে ॥
 মণ্ডুকৰ দম্ভ দৰ্প সৰ্পৰ আগত ।
 মুষিকৰ গালাগালি বিড়ালি সহিত ॥
 আশ্ৰমৰ সমীপত আছে পদ্মবন ।
 শ্বেত, বসন্ত পদ্ম ফুলি আছে থানে থান ॥

নানাবিধ বিহঙ্গম থাকে ক্রীড়া কৰি ।
 গুঞ্জবিত মধুকৰ পদ্যক আবৰি ॥
 নানাবিধ ফলভূঞ্জি কোকিলে কবে বাও ।
 স্নগন্ধ শীতল বহে মলয়াৰ বাও ॥
 স্থানৰ উপমা যত কহন না যায় ।
 ইন্দ্রব নন্দন বন তেহুয় পৰায় ॥
 হেন আশ্রমত আছে গৌতম তপস্বী ।
 সদায় অহল্যা থাকে যাহাক উপাসি ॥
 অহল্যাৰ ৰূপ গুণ কহন না যায় ।
 দেৱ বিদ্যাধবীয়ো যাহাৰ সম নুই ॥
 এক দিন ঋষিৰাজ তপস্যাক গৈলা ।
 শুনা মহাৰাজ যেন অনন্তবে ভৈলা ॥
 সেই দিনা স্বৰ্গ হস্তে আসি পুৰন্দৰ ।
 কৌতুকে পশিলা সেই আশ্রম ভিতৰ ॥
 দেখিলা অহল্যা বসি আছে একেশ্বৰে ।
 কামে বিয়ামোহ গাৱ ভৈলা পুৰন্দৰে ॥
 প্ৰফুল্ল কমল যেন বদন স্নভাসে ।
 মুকুতাৰ পাস্তি যেন দশন প্ৰকাশে ॥
 আয়ত লোচন যেন কমলৰ পাহি ।
 অকণ অধৰ, মুখে মনোহৰ হাসি ॥

উন্নত কঠিন স্তন প্রকাশে হিয়াত ।
 যেহেন দাড়িম্ব দুই লাগিছে গাছত ॥
 সবোবব সম নাভি মনসি উদব ।
 নিতম্ব জঙ্গম যেন বহল প্রসব ॥
 বতাহত হালে যেন ডম্বক কঙ্কাল ।
 বর্তূল বলিত উক যেন বাম ফল ॥
 বুন বুন বাজে পায়ে বত্নব নপুব ।
 রূপ দেখি ঋষিগণ হোরে কামাতুব ॥
 যেন কামদেব আসি আছে মূর্তি ধরি ।
 ভ্রুগ-ধনুত যেন কটাক্ষ-শব জুবি ॥
 অহল্যাব হেন রূপ দেখি পুবন্দব ।
 কামে বিমোহিত হাত পার নহে স্থিৰ ॥
 সর্চাকতে আগ পাছ চান্ত ঘনে ঘন ।
 যেন আলগতে ধরি কবন্ত চুম্বন ॥
 মনত গুণন্ত যদি যাও এহি মতে ।
 মহা শান্তী অহল্যায়ে শাপিব ক্রুদ্ধতে ॥
 কামে মত্ত হুয়া ইন্দ্রে এবিলেক ভয় ।
 ব্রাহ্মণী হবিব মনে কবিল নিশ্চয় ॥
 পতঙ্গ সকলে যেন মৃত্যুক নাজানি ।
 কৌতুকতে অগনিত পবন্ত আপনি ॥

সেহি মতে পুবন্দবে কামে জ্ঞান হীন ।
 ব্রাহ্মণী চবিত্তে মনে কবিনা যতন ॥
 এবিলম্ব শবীদব বসন সমস্ত ।
 সাক্ষাৎতে গৌতম যেন ভৈলা কুশ-হস্ত ॥
 স্বকপত দেখি যেন তপস্বীৰ বেশ ।
 ক্ষণে ভৈলা দেহা শনমুতা যেন কেশ ॥
 আয়ত যে চক্ষু কপালত ফোটা জ্বলে ।
 আজানুলম্বিত কদ্রাক্ষব মালা গলে ॥
 ক্ষম্বে নরগুণ দাড়ি গুম্ফ জবাজবি ।
 জপন্তে আছন্ত অক্ষমালা কবে ধবি ॥
 কঙ্কালত ব্যাস্র চর্ম্ম হৃদি ভঙ্গ ধূলি ।
 এহি বেশ ধবি দেববাজ গৈলা চলি ॥
 সঘনে উচ্চবে বাম কৃষ্ণ বনমালী ।
 হেন দেখি অহল্যা উঠিলা গারচালি ॥
 স্বামী আসিবাক দেখি আথবেথ কবি ।
 সাদবে আসন দিলা প্রক্ষালিলা ভবি ॥
 কব যোব কবি সতী পুঁছিলন্ত কাজ ।
 অসময় বেলা কেনে আইলা মুনিবাজ ॥
 হেন শুনি কপট বাসরে বোলে বাণী ।
 তুমি মোৰ প্রিয়া পাটেশ্বরী মহাবাণী ॥

কি কহিবো তোমাত আপনি-সর্বজান ।
 তযু রূপ স্মরি মোব ভঙ্গ ভৈলা ধ্যান ॥
 কি হেতু ঈশবে মোক কপট কবিলা ।
 তোমাক স্মরন্তে গোব কাম উপজিলা ॥
 সি কাবণে তপস্যাতে স্থিৰ নহে মন ।
 অসময় কালে আসি ভৈলো উপসন ॥
 হেন জানি প্রাণেশ্বরী নকবি বলস্ব ।
 দেহ আলিঙ্গন মোক নাহি উপালন্ত ॥
 এহি মতে চলবাক্য বোলে খবতব ।
 কম্পিলা শরীর হাত পার নহে স্থিৰ ॥
 হেন শুনি অহল্যা গুণন্ত মনে মন ।
 কি হেতু অযোগ্য বাণী বোলে তপোধন ॥
 নিবাবিলে অরশে হইবে মহা কোপ ।
 নৈবাস দেখিলে ক্রোধে দিবে চণ্ড শাপ ॥
 কি মতে ঋষিৰ আজি স্থিৰ হৈবে মন ।
 লাজে অধোমুখে সতী বুলিলা বচন ॥
 "আপুনি জানাহা গুরু ! ধৰ্ম্মাধৰ্ম্ম যত ।
 শৃঙ্গার কৰিলে পাপ হোৱে দিবসত ॥
 জানিবাহা তোমাৰেনে কিঙ্করী সদায় ।
 ইটোকথা প্রাণনাথ নোবোলা ছুনাই ॥"

এহি মতে অনেক দেখাইলা পূর্বাপর ।
 তথাপি নাহিকে ক্ষমা কপট ঋষি ॥
 স্বামীৰ অধীনা নারী বাধিব কিমতে ।
 এহি ভাবি অধোমুখে বহিল তথাতে ॥
 পুরুষৰ আভাসে উপজি কাম ভাৱ ।
 শিথিল নেথলা শিহবিল সৰ্ব্বে গাৱ ॥
 হেন দেখি কপট বাসব কামাতুব ।
 অহল্যাক হাতে ধৰি পশিলা ভিতৰ ॥
 ষোড়শ শৃঙ্গাবে ক্ৰীড়িলন্ত ভিন্বে ভিন্ন ।
 নুহিকন্ত স্বামী সতী পাইলন্ত প্রমাণ ॥
 কোনবা পুরুষে মোক কবিলেক চল ।
 নুহিকন্ত ঋষি ষ্টো জানিলে সকল ॥
 অহল্যা বোলন্ত “ওৰে কোন দুবাচাৰ ।
 চিনা দেহ নুহি শাপি কবো বৃন্দামাৰ ॥
 আমাক চলিয়া পাপী পাইবি কোন ফল ।
 ঋষি হাতত পৰি মৰিবি সমূল ॥”
 শুনি মহা ভয় ভৈলা অমৰ বাজন ।
 ঋষি বেশ এৰি পাছে বুলিলা বচন ॥
 “হেৰা দেখা প্রাণেশ্বৰী মই দেৱবাজ ।
 কামে মন্ত হুয়া মই কবিলোঁ অকাজ ॥

ক্ষমা ইটো দোষ মোৰ তুমি ধৰ্ম্মশীলা । ”
 এহি মতে ইন্দ্রে আনু কাকুতি কবিলে ॥
 অহল্যা বোলন্ত “ইন্দু চলিও সহিব ।
 যাবে নটো আগি লাগ পাবৈ মুনিবব ॥”
 হেন শুনি বাসবে উঠিল আথেবেথে ।
 গৃহৰ যাইবে চলি যান্ত বাজপথে ॥
 গৌতমৰ তপ ভঙ্গ ভৈলন্ত তথা ত ।
 আসি লাগ পাইলা মুনি ইন্দুক সাক্ষাত ॥
 পুছিলন্ত কথা “তই কোথোৰ পামৰ ।
 কি হেতু পশিলি তই আশ্রম ভিতৰ ॥”
 শুনি মহা ভীত হৈল বাসৱৰ মন ।
 দণ্ডৱতে পবিলন্ত ধাৰ্ম্মিক চৰণ ॥
 “জানিবাহা ইন্দু মই পবন অজ্ঞানী ।
 কামে মন্ত হুয়া মই হবিলো ব্রাহ্মণী ॥”
 ক্ৰোধে বুলিলন্ত “এবে ইন্দু শুনিয়োক ।
 স্বৰ্গৰ স্নন্দবাগণে তোকে নাতিলেক ॥
 কবিলি পাপ ব্রাহ্মণৰ ভাৰ্য্যা হবি ।
 সমস্ত শৰীৰে যোনী হোক আজি ধৰি ॥
 অণুকোষ চিঙ্গি তোৰ যাউক এ’তৰুণে ।
 আক যেন ইটো কৰ্ম্ম নকৰে আনু ভনে ॥

ইন্দ্রক শাপিয়া ঋষি আশ্রমত পশি ।
 দেখন্তু অহল্যা আছে অধোগুণে বসি ॥
 শৃঙ্গাবব চিহ্ন সব দেখিলা শবীবে ।
 অহল্যাক সম্বোধি গাতিলা মূনিবসে ॥
 “কহিয়ো অহল্যা মোত স্বরূপ বচন ।
 কিবা অথান্তর ভৈলা কহা মোর স্থান ॥”
 হেন শুনি অহল্যাব ধাতু গৈলা উবি ।
 ভয়ে প্রণমিলা গৌতমর পারে ধবি ॥
 “শুনিয়েক প্রাণনাথ ! কহো নিষ্ঠ কবি ।
 জনিলেক ইন্দ্রে মোক তবু বেশ ধবি ॥
 অনেক বুঝালোঁ আগ পাছক চিনাই ।
 তথাপি হবিলা মোক কামে অন্ত হই ॥”
 বদতি গৌতম “শুনিয়েক দুবাচারী ।
 স্বরূপ কহিলি যি কাবণে নিষ্ঠ কবি ॥
 দিকাবণে তোক শাপ দিব অনুরূপ ।
 শিলা ছুয়া থাকা তই অচেতন রূপ ॥
 এহ আশ্রমত থাকা সহস্র বৎসব ।
 বান্দরূপ হবি আমি হৈব অরতাব ॥
 তাহান পবণে পাইবি শাপত মুকুতি ।
 তেবেসে আমাক পাইবা কহিলো যুকুতি ॥”

ব্ৰহ্ম শাপে অহল্যা তেখনে শিলা ভৈলা ।
 পাছে ঋষিৰাজ মনে গুণিবাক লৈলা ॥
 কলঙ্ক ভৈলেক এবে মোহৰ বংশত ।
 ইটো কথা ঘোষিবেক ইতিনি লোকত ॥
 মই হেন মহা ঋষি ত্ৰিজগতে জানে ।
 ইটো কলঙ্কক মই গুচাও কেমনে ॥
 উণ্ডল থুণ্ডল একো নাই স্তম্ভ শাস্তি ।
 উপায় পাইলেক এক মনে গুণি গাহি ॥
 ত্ৰৈলোক্য ঈশ্বৰ প্ৰভু দেৱ নাৰায়ণ ।
 ভকতৰ মনোবথ কৰিবে পূৰণ ॥
 মই তাৰ দাস বাত্ৰি দিনে কবো সেৱ ।
 মোক কৃপা কৰিবন্ত কৃপালু মাধৱ ॥
 তাহান চৰণে মই নিয়ম কৰিব ।
 মূল মন্ত্ৰ স্মৰি উত্তম আচৰিব ॥
 কৃপাৰ সাগৰ প্ৰভু দেৱ যদুপতি ।
 মোহৰ বংশত য়েবে হোৱে উতপতি ॥
 তেবেসে গুচয় মোৰ বংশৰ কলঙ্ক ।
 এহি ভাবি ঋষিৰ মনত ভৈলা বঙ্গ ॥
 উত্তৰক লাগি ঋষি কৰিলা গমন ।
 এবাইলন্ত নদ নদী বন উপবন ॥

পাইলা হেমরন্ত গিবি-বাজব নিকট ।
 দেখিলন্ত জগত পাবনী গঙ্গা তাত ॥
 স্নকোমল বালি দুগ্ধ সম শুক্ল জল ।
 হেন গঙ্গাতীবে উপসন মহাবল ॥
 পৰিমিত ভিত্তি বান্ধিলন্ত গঙ্গা তীবে ।
 পাবিলেক কুশাসন তাহাব উপবে ॥
 তাহাব উপবে পাবিলেক ব্যাস্র ছাল ।
 শ্বেত বস্ত্র সবাবেসে উপবে থাপিল ॥
 পূজাব সম্ভাব পাছে মিলাহলা তহিত ।
 কবিলন্ত পাছে স্নান নামি জাহ্নবীত ॥
 তিল কুশ ধবি পিতৃ দেৱক অৰ্পিল ।
 গুরুক স্মৰি সেই আসনে বসিল ॥
 কায়-বাক্য-মন-বুদ্ধি কবিল নিয়ম ।
 শিব-গ্রীবা-কঙ্কাল-শৰীৰে কবি শ্রম ॥
 একো দিশ বিদিশ নাচন্ত নেত্র দুই ।
 ঈষৎ দৃষ্টিয়ে নাসিকাব অগ্র চাই ॥
 শৰীৰ নছলৈ মন নাযায় একো ভিত্তি ।
 নিকায়ু স্থানব যেন প্রদীপ আকৃতি ॥
 এহি মতে শৰীৰক কৰিয়া নিশ্চল ।
 বিষ্ণু মন্ত্ৰ জপি বহিলন্ত মহাবল ॥

শুকে কহিলন্ত কথা শুনা নৃপবব ।
 শুনা সারধানে এবে আত অনন্তব ॥
 দ্বাবকাক এবি যি কালত যত্নপতি ।
 কোঁতুহলে বৈকুণ্ঠ পুৰত ভৈলা স্থিতি ॥
 জগত জননী লক্ষ্মী দেবী আগ বাঢ়ি ।
 প্রণমিলা মাধৱক চবণত ধৰি ॥
 পাবিষদ গণে উপাসন্ত চতুৰ্ভিতি ।
 আসনে বসিয়া হবি কবন্ত দৌপিতি ॥
 পুছিলন্ত ইটো কোন জন বা ছুরাবী ।
 শুনি মুচুকাই হাসিলন্ত মহা হবি ॥
 হেন শুনি মাতিলন্ত জগতব স্বামী ।
 “তহু স্বামী মই হবি নিচিনাহা তুমি ॥”
 লক্ষ্মীয়ে বোলন্ত আবে জানিলেঁ নিশ্চয় ।
 “বানবক হবি বোলে জানি আছে মই ॥”
 তুমি যদি বানব ইয়াতে আছা কিক ।
 নানা ফল ফুল খাবা যাহা পৰ্বতক ॥”
 মাধৱে বোলন্ত “শুনিয়োক প্রাণেশ্বৰী ।
 মই মধুসূদন জানিবা নিষ্ঠ কবি ॥”
 লক্ষ্মী নিগদাতি “যদি হোৱা মধুকৰ ।
 পৃষ্প মধু ভুজ্জা গৈয়া বৃক্ষব উপব ॥”

পুনবপি বোলে “প্রাণেশ্বরী শুনিয়েক ।
 মই কৃষ্ণ পূর্ণ ব্রহ্ম নিচিনা আগাক ॥”
 লক্ষ্মীয়ে বোলন্ত “মই মহা ভয় ভৈলো ।
 বানবব কৃষ্ণবর্ণ আজিসে দেখিলো ॥”
 ভার্য্যাব শুনিয়া হেন উপহাস বাণী ।
 লাজে অধোমুখ ভৈলা প্রভু চক্রপানি ॥
 হেন দেখি জগত-জননী লক্ষ্মী মার ।
 দণ্ডবতে প্রণমিলা নাবায়ণ পার ॥
 পারে প্রণমিলা প্রদক্ষিণ শত কবি ।
 সখাগণ সমে পাছে নিলা আগ বাড়ি ॥
 বস্ত্রব আসনে বসিলন্ত নাবায়ণ ।
 হাসি হাসি লক্ষ্মী পাছে বুলিলা বচন ॥
 “এতিফণে আস্নু বুলি মোক ভাগি গৈলা ।
 এতদিন পৃথিবীত কি কাম কবিলা ॥”
 শুক নিগদতি শুনিয়েক নৃপবব ।
 লক্ষ্মীব শুনিয়া বাণী জগত আধার ॥
 প্রসন্ন বদনে হাসি বুলিলা বচন ।
 শুনা প্রাণ জায়া শুনা পারিষদগণ ॥
 ইহাত যেহেন তোমাসব প্রিয় মোব ।
 পৃথিবীতো আছে স্নেহ বান্ধব আমার ॥

প্ৰেম ভাবে ভজি বশ কৰিলা আমাক ।
 তাসম্বাক এবি না পাৰোহো আসিবাক ॥
 শয়নে ভোজনে মোক চিন্তে বাত্ৰি দিন ।
 তাসম্বাক এবিবে খোজন্তে ফুটে প্ৰাণ ॥
 উদ্ধৰ পবম প্ৰিয় আছিল আমাৰ ।
 আৰু সখি আছিল অৰ্জুন ধনুৰ্দ্ধৰ ॥
 বিদূৰ সহিত মোৰ আছিল পিৰিতি ।
 দ্ৰোপদী কৰিলা মোক সপ্ৰেম ভকতি ॥
 আছিল মৈত্ৰেয় মুনি আমাৰ ভকত ।
 ধৰ্ম্ম নৃপতিও মোক স্মৰে সতত ॥
 আনু নানা বৈষ্ণৱ আছিল মোৰ হিত ।
 তাসম্বাক নেদেখি নবৰে মোৰ চিত্ত ॥
 আছিলন্ত নন্দ যশোদাৰ মহা ভাগ্য ।
 পুত্ৰ বুলি আমাক গৃহতে পাইলা লাগ ॥
 আনু গোপ গোপীৰ কহিব কথা কত ।
 বশদৰ দৈৱকীৰ পবিত্ৰ মনত ॥
 শিশুকাল হন্তে তাসম্বাৰ দুঃখ স্মৰি ।
 নমাইলেক মাথ কিছু ঈশ্বৰ মূৰাৰি ॥
 পূৰ্বে ঘোৰ তপ আচৰিলা ছয়ো প্ৰাণী ।
 তুমি হুয়া দোহাক দেখা দিলোহো আপুনি ॥

PLEASE HANDLE THE BOOK CAREFULLY

অহল্যা হরণ ।

নিজ কপে দেখা দিয়া বোলো লে.রা বব ;
বুলিলেক পুত্র হৌক তুমি সমসব ॥
এহি হৌক বুলি মই বব দিয়া গৈলো ।
ছুইবাব তাহান গৃহত উপজিলেঁ । ॥
পুত্ৰ যহকুলে বসুদের দেৱ স্তত ।
দৈৱকীক ববাহ কবিলা মথুৱাত ॥
সভাৰ্য্যা গৃহক বসে আসে বসুদের ।
লগতে চলন্ত কংশে কবিয়া উৎসৱ ॥
আকাশী বচন শুনি কংশ মন্দ'চত ।
কাটো বুলি দৈৱকীৰ ধবিলা কেশত ॥
বসুদেৱে আগ পাছ বুঝাই অনেক ।
কংশৰ হাতৰ একৱালা দৈৱকীক ॥
পূৰ্বৰ তপস্যা ফলে দৈৱকী স্তন্দৰী ।
প্রকাশ কৰয় মোক উদৰত ধৰি ॥
পাছে আদি অন্ত কথা কংশ মহাভাগ ।
নাৰদৰ মুখে শুনি উঠি গৈলা বাগ ॥
লগাই নিহাল বসুদের দৈৱকীক ।
বন্দীশালে নিগ্রহি ৰাখিলা চুহাস্তক ॥
যি বেলাত বসুদের চুখুনী দৈৱকী ।
ঘোৰ যাতনাত চুঃখে কান্দে মকমকি ॥

তাসম্মাব দুঃখ মই সহিবোহু কত ।
 দেখ নব নারী সবে কবে ছট ফট ॥
 কতদিন মেহি বন্দাশাল-মন্দিরত ।
 নিজ কপে উপজিলেঁ। দুহান আগত ॥
 মোক দেখি পিতৃ মাতৃ ভৈলন্ত বিষয় ।
 হেন দেখি দুহান্তক দিলোহু নির্ভয় ॥
 করিলে মোহব নিজ মহিমা আপনি ।
 তথাপি কংশব ভয়ে কম্পে ছয়ো প্রাণী ॥
 ঘোব যাতনাব দুঃখ তাকে পাণবিলা ।
 চুবি কবি মোক নিয়া গোকুলত থৈলা ॥
 যোগীগণে মোক চিন্তি তবয় সংসার ।
 স্বপ্নতো নেদেখে মোক ইটো চবাচব ॥
 দেবগণ অম্লবত পায়া মহা ভয় ।
 আমাব প্রসাদে সবে থাকই নির্ভয় ॥
 দৈরকী পাইলন্ত মোক পুত্র তপস্শ্রায় ।
 বিধিব বিপাকে তান কিস্কব পবাই ॥
 নাহি স্নান ভোজন নিদ্রাও নিমিলয় ।
 তাসম্মাব দুঃখ দেখি হৃদয় দহয় ॥
 পাছে কত দিন নন্দ গৃহত আছিলো ।
 নানা লীলা কবি দুষ্ঠ দানর বধিলেঁ ॥

গোকুলত থাকি ছুঃখ শুনো ছুঃখান্তর ।
 নিতে নানা ছুঃখ দেয় কংশ ছুঃখাচার ॥
 সেহি সব শুনি মে'ব মনে বব শোক ।
 দাদা বলভদ্র সমে গৈলো মথুরাক ॥
 মহা বৈবি কংশক বধিলো চলে বলে ।
 পিতৃব মাতৃব ছুঃখ গুচালোঁ সকলে ॥
 উগ্রসেন রাজাক পাতিলোঁ অধিকারী ।
 সাগবব মধ্যত পাতিলো দিব্য পুৰী ॥
 কবিলোঁ বিবাহ কন্তা ষোড়শ হাজাব ।
 দেখি পিতৃ মাতৃ দোহে আনন্দ বিস্তার ॥
 মোব গৃহবাস দেখি পিতৃ মাতৃ দুই ।
 দূব গৈলা ছুঃখ আনন্দব সীমা নাই ॥
 অনেক বিস্তর ধন বত্ত অলঙ্কারে ।
 বথ, হয়, হস্তী, দাস, দাসী আবিস্কারে ॥
 আনু নানা বিভব যে নাই পারমিতি ।
 দেখি ছুঃখান্তর যে আনন্দ মন আতি ॥
 মোব বিদ্যমান পূর্বে যত ছুঃখ পাইলা ।
 সি সব পাশরি কিছু মন স্তম্ভ ভৈলা ॥
 পাইলা রত্ন-হাট নপাইলেক বেহাইবাক ।
 ফতেকতে বিধি আসি মিলালা বিপাক ॥

মনত ভবষা কবে পিতৃ মাতৃ দুই ।
 এহি মতে সুখভোগ ভুঞ্জিব সদায় ॥
 অনুক্রমে বৃদ্ধকাল হৈব কত দিনে ।
 পুত্রগণে প্রতি পাল কবিব যতনে ॥
 পাছে দেহা এবি ছয়ো স্বর্গে যাব চলি ।
 বাম কৃষ্ণ বসে দিব পিণ্ড জলাঞ্জলি ॥
 এহি মতে আশা কবি আছিলন্ত দুই ।
 বাঞ্ছা সিদ্ধি কবিবাক নপাবিলো মই ॥
 মোব ইচ্ছাতেসে ঋষিগণে শাপিলন্ত ।
 একে লগে বহুকুল সবে ভৈলা হত ॥
 আসিলোহু নিজ স্থানে পৃথী ভাব হবি ।
 পাছব কথাক মই নচাইলোহু ফিবি ॥
 মোব অর্থে যত দুঃখ পাইলা পিতা মাতা ।
 নাপালো পালিব দোহে চলিলা বিধাতা ॥
 কিনো মায়া ইটো মোব দুঃসহ সতত ।
 মোব পিতৃ মাতৃ নতবিলা সংসারত ॥
 সামান্যব কোন কথা মায়াব আগত ।
 গয়ো মোহ হওঁ কতো আপন মায়াত ॥
 দেখা পারিষদগণ মায়াব প্রভাব ।
 ভালেতো সংসার-বনে ভ্রমে জীর সব ॥

মই উপজিবে দেখি দুঃখক পাশবি ।
 পলুরাই থৈয়া মোক আছিল আশাকবি ॥
 মোব পিতৃ মাতৃ হই ভুঞ্জিলা ললাটে ।
 তথাপি নেবাঁইলা হাত বিধিব কপটে ॥
 উদ্যানক আসিলো তামস্বাক এবি ।
 পৃথিবীত কুশল ঘোষিব নবনারী ॥
 ইটো কুশলক নই কিমতে এঁবাও ।
 কেন মতে তামস্বাক সঙ্গার তরাও ॥
 কত বলি গুনি কৃষ্ণে আছিল মনত ।
 সাববা দুনাই পৃথিবীত হইব জাত ।
 তামস্বাক গৃহে পুনরপি উপজিব ।
 পিতৃ মাতৃ দুহান্তর চিত্তক বঞ্জিব ॥
 পশ্চিম ভাগিলা কলি তিনিয়ে চরণ ।
 বিপর্যয় ভৈলা সমুদ্র মহন্তর জন ॥
 অশ্লক এনিয়া অশ্লক যাই চিত্ত ।
 হৈব সবে ঘোর কলি মাঘাত মোহিত ॥
 সিসব লোকক মই তাবিবো যতনে ।
 ভকত বৎসল মোক বোলে এহিগুণে ॥
 এহিমতে ভকতব গুণক স্মরি ।
 বৈকুণ্ঠ পুৰত বসি আছন্ত যুবাৰি ॥

সন্ত চৰিত্ৰ ।

কলিৰ বিবোধী মন বুদ্ধি স্থিৰ কৰি ।
লক্ষ্মী সহ একাসনে থাকিলন্ত হৰি ।

বিষ্ণুৰ বৰ প্ৰদান ।

শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে নৃপবৰ ।
গৌতম মুনিৰ কথা শুনা আতপৰ ॥
হিমালয়ত গৌতম আছে তপ কৰি ।
ৰায়ুক নিয়মি মন বুদ্ধি স্থিৰ কৰি ॥
শিবত বসাই যোগ-অগ্নি ভয়ঙ্কৰ ।
পুত্ৰময় সমস্তে আকাশ নিবন্তৰ ॥
শৰীৰ প্ৰকাশে যেন প্ৰভাত ভাস্কৰ ।
পূম নিকলয় নিশ্বাসত নাসিকাব ॥
অগনি কনিকা মুখে উঠে ঝাকে ঝাকে ।
হেন তপ দেখি ভয় ভৈলা দেৱ লোকে ॥
মুনিৰ দেখিয়া ঘোৰ তপৰ প্ৰভাৱ ।
বিষ্ণুভুবনক ভয়ে গৈলন্ত বাসৱ ॥
ত্ৰিদশ সহিতে ইন্দ্ৰে দেখিলা বিষ্ণুক ।
ঈশ্বৰত কৰি প্ৰনমিলা দেৱ ঝাক ॥

মাথা ছোৱাই ইন্দ্রে কবিলে কৃতাঞ্জলি ।
 কবিলে লাগিলে স্তুতি ত্ৰাহি কৃষ্ণ বুলি ॥
 “নমো নমো অনাদি অনন্ত বনমালী ।
 চৰাচৰ জগতক আছা প্ৰতি পালি ॥
 বাক্যেও নপাবে তযু মহিমা কহিতে ।
 মনেও নপাবে কেহ চিন্তিব হিয়াতে ॥
 অনন্ত শক্তি যাৰ নাহি আদি অন্ত ।
 চাবি মুখে ব্ৰহ্মায় সদায় ধিয়ান্ত ॥
 সংহাৰ কাৰক জগতৰ গুৰু হব ।
 তোমাৰ মহিমা তেহু নপারন্ত ওব ॥
 তযু কটাক্ষতে হোৱে ব্ৰহ্মাও সংহাৰ ।
 ইচ্ছা ভৈলে তেখনে উপজে পুনৰ্কাৰ ॥
 হেন হবি তুমি জগতৰ শিবোমণি ।
 কিবা তুমি জানো আমি পবন অজ্ঞানী ।
 ভূত হেন জানি মোক দিলা অত্মাৱতী ।
 তোমাৰ প্ৰসাদে মোক বুলে স্তবপতি ॥
 মোৰ কৰ্ম বশে দেখো সিও মান বুবে ।
 গৌতমৰ তপস্যা দেখন্তে ধাতু উবে ॥
 গৌতমে একান্ত মনে আৰাধে তোমাক ।
 নিবাহাবে বহি আছে শতেক বৎসৰ ॥

মহা তপোধন ধার্মি নিজ যোগ বলে ।
 অত্মারতী কাযি লৈবে পাবে অবিকলে ॥
 আপুনি জিজ্ঞাসা প্রভু ইটো ত্রিজগত ।
 তপস প্রভাবে ধার্মি কবে সমাপত ॥
 তোমার চরণে প্রভু কবেঁ নিবেদন ।
 কবা প্রতিকার প্রভু গশিলো শবণ ॥
 ইন্দ্রব বচন শুনি পাছে হৃষিকেশ ।
 শুনিয়ে দেবতা মোর আদেশ নিশেষ ॥
 কিসক কবাহা চিন্তা দেবতার বায় ।
 অত্মারতী লৈবে গৌতমব ইচ্ছা নাই ॥
 সিংহেতু কবন্ত তপ ধার্মি মহাশয় ।
 আমি জানো তাহান সমস্তে কার্য্যচয় ।
 পৃথিবীক নিবে মোক কবয় যতন ।
 পৃথিবীক খাইবে লাগি মোব আছে মন ॥
 নাহিকে স্তম্ভিত বতি নলাগে মুকুতি ।
 সিটো মহা যোগী কি কবিবে অত্মারতী ॥
 এহি বুলি নাবায়ণে অল্প কবি হাসি ।
 দেৱক নির্ভয় দিলা প্রবোধি আশ্বাসি ॥
 কৃষ্ণক প্রণমি চলি গৈলা দেৱগণ ।
 কৌতুহলে প্রবেশিলা আপোন ভুবন ॥

পাছে গড়ু বত আৰোহিলা নাবায়ণ ।
 ভ্ৰূবিত্তে প্ৰবেশ ভৈলা গৌতমৰ স্থান ॥
 কৃষ্ণক চিন্তিয়া ধ্বসি আছে হৃদয়ত ।
 ভৈলন্ত বেকত প্ৰভু হৃদয় পদ্মত ॥
 কতো বেলি হৃদয়ত কৃষ্ণক নেদেখি ।
 কিছু কিছু কবি ধ্বসি মেলিলন্ত আঁখি ॥
 চাহিবাক নপানে চক্ষুত লাগে জ্যোতি ।
 কোটী সূৰ্য্য মন শোভে শৰীৰৰ কান্তি ॥
 প্ৰসন্ন বদন যেন চন্দ্ৰৰ মণ্ডল ।
 নৰ্পণ আকাংক্ষা যেন কুসুম কমল ॥
 শিবত কিৰিটী প্ৰকাশয় যো বত্নন ।
 কুটিল অলকা শোভে চৌপাশে শিবৰ ॥
 বত্নৰ তিলক শোভা কৰে ললাটত ।
 দ্ৰৱ যুগ মদনৰ ধনু মনোৰ্মীত ॥
 অকণ কনল পাহি আয়ত লোচন ।
 মকৰ কুণ্ডলে উল্লসিত দুই কৰ্ণ ॥
 নাসা তিল-ফুল সম বাতুল অধৰ ।
 চাক দন্ত পান্থি কুণ্ডকবী সমসৰ ॥
 মুখে মন্দ হাসি বোল চন্দ্ৰমাক গঞ্জে ।
 কঙ্ককণ্ঠে লম্বিত কৌস্তভ মনি বঞ্জে ॥

শ্ৰীবৎসৰ পাস্তি শোভা কৰে হৃদয়ত ।
 পঞ্চবিধ বনমালা আজানুলম্বিত ॥
 চাৰিখান বাহু নীল ভুজঙ্গ আকাৰ ।
 প্ৰকাশে কেয়ূৰ তাতে স্তব্ধ তাৰ ॥
 কনক-কঙ্কন চাৰি হাতে চাৰি অস্ত্ৰ ।
 শ্যামল শৰীৰে শোভা কৰে পীতবস্ত্ৰ ॥
 দশ অঙ্গুলিত জ্বলে বন্তৰ অঙ্গুষ্ঠি ।
 মৰ্চকিতে ধাৰি চাই আছে এক দৃষ্টি ॥
 কঙ্কালে মেখলা তাতে ঝলকে কিঙ্কিনী ।
 পৃথিবী লোটায় পিন্ধি আছে পীত ভূনি ॥
 ক্ষীণ মধ্য দেহা তাতে নাভি স্তম্ভাৰ ।
 রূপ দেখি মদনৰ দৰ্প হোয়ে চুব ॥
 বৰ্ভুল বলিত উৰু যেন বাম কল ।
 নাহিকে উপমা জানু জজ্ঞা অকোমল ॥
 উভয় চৰণ যেন নব পদ্মকোষ ।
 যাক দেখি ভকতৰ পৰম সন্তোষ ॥
 বস্ত্ৰ নপুৰ তাতে কনু কনু বাজে ।
 নখ চন্দ্ৰ সম দশ অঙ্গুলি বিবাজে ॥
 পদতল অৰুণ নবীন কিশলয় ।
 ধ্বজ ব্ৰজ ছয় পদ্য অঙ্কুশে বজ্জয় ॥

হেন চমৎকাৰে প্ৰভু গড়ু বত চৰি ।
 ঋষিৰ আগত আছে দিব্য মূৰ্ত্তি ধৰি ॥
 তবধ নয়নে চাই আছে দৃষ্টি ভৰি ।
 প্ৰেমে পুলকিত তুৰু গৈলেক শিহৰি ॥
 আনন্দে আকুল হুয়া গদগদ মাত ।
 কৃষ্ণৰ আগত পবিলন্ত দন্তুরত ॥
 পুনৰপি উঠি কব যোড়ে প্ৰণিপাতে ।
 প্ৰদক্ষিণ কৰি প্ৰণমিলা দণ্ডৱতে ॥
 কৃষ্ণৰ সম্মুখ হুয়া কব যোড় কৰি ।
 আৰ্জ্জুন! স্তুতি বেদ বেদাঙ্গ উচ্চৰি ॥
 “নমো নমো ত্ৰিগুণ ঈশ্বৰ বাসুদেৱ ।
 নাৰায়ণ নিবঞ্জন, নিগুৰ্ণ মাধৱ ॥
 সমস্ত ভূতৰ প্ৰভু তুমি হৃদয়ত ।
 তথাপি কাহাবো মনে নহোৱা বেকত ॥
 ব্ৰহ্মা হৰ আদি কৰি যত দেৱচয় ।
 তোমাৰ মহিমা কোনজনে নজানয় ॥
 আমি কেন মতে জানিবোহু ত্যু তন্ত্ৰ ।
 জানিবা আমাক ত্যু মায়ায় মোহিত ॥
 ন্যত জীৱ জন্তু চৰাচৰ তক তৃণ ।
 স্ত্ৰীৰ জজ্ঞম গিৰি সাগৰ গগন ॥

চন্দ্র সূর্য্য গ্রহ তাবা বন উপবন ।
 তুমি সৰ্ব্ব ব্যাপক কাহাতো নহ আন ॥
 বাক্যেয়ো নপাবে কেহ মহিমা কহিতে ।
 পঞ্চনুখে সদাশির নপাবে বর্ণিতে ॥
 চতুশ্মুখে পিতামহ তযু গুণ গায় ।
 মন বুদ্ধি তর্কিতে নপাবে কল্পনায় ॥
 মায়াময় সংসার-সাগর ভয়ঙ্কর ।
 বিষয়-বাতাসে প্রকম্পিত নিবস্তর ॥
 হেনয় সাগরে তবু পদনৌক। এবি ।
 মাপাওঁ নিস্তার মোহ-পাশে ফুবো ঘূর্ণি ॥
 বন্ধুর সংযোগে স্থখ বিয়োগে বিকল ।
 যেন সাগরত উপস্থি যাওঁ তল ॥
 দাস বুলি কৃপা মোক কবা নাবায়েন ।
 তযু নাম এবি নভায়ৌক মুখে আন ॥
 তযু দিব্য রূপ হৃদি নৈকৌক সর্বদা ।
 হেন কৃপা কবা মোক দাস বুলি সদা ॥
 এহি বুলি ঋষি স্তুতি কবিল। বিস্তর ।
 তাক নকহিলো পদ বিস্তরব ডঙ্ক ॥
 কৃষে অল্প কবি হাসি বুলিলা বচন ।
 কি কারণে কবা স্তুতি ঋষি উপোধন ॥

মহা তুৰ্দ্ধ ভৈলু মই তোমাৰ বাক্যত ।
 কৰিবহু সিদ্ধ তযু মনব বাঞ্ছিত ॥
 খুজা যদি দেও সপ্ত দ্বীপা বসুমতী ।
 যদি বাঞ্ছা কৰা দিব পুৰী অত্মাৱতী ॥
 যদি ব্ৰহ্মলোক বা কৈলাস আছে ইচ্ছা ।
 নুহি মশবীৰে বৈকুণ্ঠক কৰা বাঞ্ছা ॥
 তুৰ্দ্ধ ভৈলু তোমাত মাগিয়ো ইন্দ্ৰ বৰ ।
 যেহি খুজা সেহি দিব মোৰ অঙ্গাকাব ॥
 হেন শুনি গৌতমৰ উল্লাসিত প্ৰাণ ।
 নমিলা কৃষ্ণৰ পাণ্ডে পবন শবণ ॥
 “হৃদয়ত চিন্তি যোগীগণে নপাই বাক ॥
 হেন পূৰ্ণ ব্ৰহ্মক হাততে পালো লাগ ॥
 গৌতমে বোলন্ত শুনা ত্ৰিজগত পতি ।
 কি কৰিবো আমি সপ্তদ্বীপা বসুমতী ॥
 অত্মাৱতী পুৰীত মোহৰ ইচ্ছা নাই ।
 কি কৰিবো ব্ৰহ্মলোক কৈলাসত যাই ॥
 নাহিকে মোহৰ ইচ্ছা বৈকুণ্ঠ পুৰত ।
 ভকতৰ সঙ্গ যে নচাবোক সতত ॥
 শুনা যি কাৰণে প্ৰভু ! তোমাক আবাধো ।
 এক ইন্দ্ৰ বৰ তযু চৰণত মাধো ॥

কবিলন্ত ইন্দ্রে মোৰ বংশ কলুষিত ।
 এহি মোৰ কুযশ বহিল। পৃথিবীত ॥
 ইটো মোৰ মনোবশ কৰিয়ো পূৰণ ।
 এহি বব দিয়া প্রভু নমোগোঁছ আন ॥
 ষিক সম্বোধি মাতিলন্ত চক্ৰপানি ।
 তোমাৰ কাৰ্য্যক মই মনে আছো জানি ॥
 পৃথিবীক যাইবেক ইচ্ছা আছে মোৰ ।
 হৈবো মই তোমাৰ বংশত অৱতাব ॥
 অবশ্যে কৰিবো মই নশ্বৰিত পূৰণ ।
 এহি বুলি অন্তৰ্দ্ধান ভৈলা ভগবান ॥
 পাছে ঋষিবাজ মহা কোঁতুহল মনে ।
 নিজ আশ্রমক আদি লন্ত বঙ্গ মনে ॥

পুনঃ কৃষ্ণ পৃথিবীলৈ গমনৰ কাৰন ।

শুক মুনি বোলন্ত শুনিয়ে নবেশ্বৰ ।
 কহিলো কৃষ্ণৰ কথা, তপ গৌতমৰ ॥
 নাবদে কহিলা আগে ব্যাসৰ আগত ।
 মহা দয়া ভবে পিতৃ কহিলা আমাত ॥

এহি দুই প্ৰয়োজন আছয় কৃষ্ণৰ ।
 তবণৰ হেতু বসুদেৱ দৈৱকীৰ ॥
 পূৰ্বে গৌতমক বব দিয়াছে আপুনি ।
 পুনঃ পৃথিবীত অৱতাৰ চক্ৰপানি ॥
 সঞ্জাত নকৰা যদি আমাৰ বচন ।
 বিচাৰি চাহিযো তৰে নাৰদী পুনাণ ॥
 শুন্য নৰ্কজন কৃষ্ণ-কথা সাৱধানে ।
 লভিব পৰম গতি ইহাঙ্ক শ্ৰৱণে ॥
 অসাৰ সংসাৰ স্তম্ভ নাহিকে কিঞ্চিৎ ।
 বিম কলমে যেন মুখত অমৃত ॥
 ধন জন বন্ধু যত পুত্ৰ প্ৰাণ জায়া ।
 নাহিকে বিশ্বাস আত যেন মেঘ-ছায়া ॥
 তিলেকে মিলায় স্তম্ভ তিলেকতে দুঃখ ।
 হেন জানি বিষয়ত হ্যোক বিমুখ ॥
 জীৱন উপায় আবে কৰা ৰাত্ৰি দিনে ।
 সৰ্ব্ব কৰ্ম্ম সমৰ্পিয়ো কৃষ্ণৰ চৰণে ॥
 তেবে নৰাঙ্কিৰ বিষয়ৰ কৰ্ম্ম দোষে ।
 আপুনি সন্তুষ্ট হুইব প্ৰভু হৃষিকেশে ॥
 শয়নে, ভোজনে, স্নানে পুত্ৰক পালনে ।
 ভাৰ্য্যা সন্তাষণে আনু কৰ্ম্ম সাধনে ॥

সবাহাকে হবিব চরণে সমর্পিবা ।
 যতেক বিষয় কস্মদোষক এবাইবা ॥
 কৃষ্ণ চবিত্রে নিতে শুনিয়ে শ্রবণে ।
 সদায় বিষয় কথা নুশুনিবা কর্ণে ॥
 স্তূথে ছুঃথে মুখে নছাবিবা হবিবনাম ।
 বাত্রি দিনে সদায়ে কবিবা তান কাম ॥
 কহে দ্বিজ ববে তেবে তদিবা সংসার ।
 বোলা বাম বাম হৌক পাতেক সংহার ॥

হৰ হৰিৰ কথোপকথন ।

দোলভি ।

শুক নিগদতি,   শুনিয়ে নৃপতি,
 ক্লষ্ণ কথା বিচিত্র ।
 পার্বতীত হবে,   যি কথা कहिला
 শুনিয়েক সুচবিত্র ॥

ଦ୍ଵାବି ।

হনব চৰণ সেবি,
কহা প্ৰভু জগতৰ পতি ।
ঘোৰ কলিয়ুগে নৰে,
কিমতে সংসাৰ তৰে,
কহা প্ৰভু ইহাৰ যুকুতি ॥

আমি তযু প্রাণ জায়া, মোক য়েবে আছে দয়া,
ছেদিয়োক ইহাব সংশয় ।

হেন শুনি পশুপতি, সাদবে উমাক মাতি,
শুন আবে কহিবো নির্ণয় ॥

ভূমি জগতব সাব, তুমি বিনে নাহি আব,
লোকব চিন্তিল, কিনো হিত ।

এহি বুলি ত্রিপুরাবি, প্রিয়াক আশ্বাস কবি,
লাগিলা বিষ্ণুক অবাধিত ॥

হাতে জপ্য মালা ধবি, বিস্ক আহ্বান কবি,
মূল মন্তু উচ্চবে সঘনে ।

ধৈকুণ্ঠত থাকি হসি, জানিলা নিশ্চয় কবি,
আশ্বক আবাধে ত্রিনয়নে ॥

নাইবো কৈলাস প্রতি, সাধিবো হবর প্রীতি,
এহি বুলি আথবেথ কবি ।

সঙ্গে পারিষদগণ, উপস্থিত নাবায়ণ,
যথাত আছন্ত হব গৌরী ॥

বিষ্ণুক দেখিয়া হব, কোঁ হুকব নাহি পার,
বত্ৰব আসন দিলা আমি ।

পারিষদগণে বেড়ি, বসিলত শাৰি শাৰি,
আসনে বসিলা চক্রপাণি ॥

শঙ্কৰ বদতি হবি   কহিয়োক নিষ্ঠ কবি,
                     পার্ৱতী কবিনা স্ননবণ ।
 সংসাৰব লোক যত,   পাপে ভৈলা জৰ্জৰিত,
                     সি সবব কহিয়ো তবণ ॥
 হেন শুনি নাৰায়ণ,   ভৈলা হববিত মন,
                     লোকব চিন্তিবে লৈলা হিত ।
 এনেতে হংসত চবি,   চাবি মুখে বেদ পঢ়ি,
                     কৈলাসত ভৈলা উপনীত ॥
 পাতালব হন্তে বলি,   অসিনা অনন্ত হবি.
                     কৈলাস শিখৰে উপসন ।
 প্ৰহ্লাদ নাৰদ যত,   আনু দেৱ অসংখ্যাত
                     ব্যাস আদি কবি ঋষিগণ ॥
 অক্ষয় বটব তলে   সবে দেৱ কোতুহলে,
                     বসিলেক দিব্য সভা পাতি ।
 অনন্তবে দেৱ হবি,   ভকতৰ ভয় হাবি,
                     বুলিলন্ত শঙ্কৰক মাতি ॥
 “তুমি জগতৰ গুৰু,   ভকতৰ কল্লতক,
                     শুনিয়োক মোহৰ বচন ।
 লোকব চিন্তিয়ো হিত,   নিস্তাবিয়া ত্ৰিজগত,
                     পৃথিবীত হ্যো উতপন্ন ॥

প্রকাশিয়া ধন্যচয়,   তযু সঙ্গী সমস্তয়,
হৈব মহা বৈষ্ণৱ পদম ।

তযু নাম গুণ যত,   ষোষিবেক জগতত,
শঙ্কব হৈবেক তযু নাম ।

মোব মহা প্রিয়তম,   মোব তেজ বীৰ্য্য সম।
 চাৰি সিদ্ধ ব্ৰহ্মাৰ মানস ।

মোহব ইঙ্গিত জানি, চাৰি মহা ব্ৰহ্ম-জ্ঞানী
পৃথিবীত হৈবেক প্রকাশ ।

প্রথমে শঙ্কবাচার্য্য. পবন বৈষ্ণৱ তেজ,
তাৰ পৰে চৈতন্ত গোবাস্ত ।

হাবিঅ্যাস, বামানন্দ, সর্বশাস্ত্রে বিশাবদ.
মহাজ্ঞানী মানি নিবা মঙ্গ ॥

এহি চাবি জন ধীব,   হৈবে আসি অরতাব,
পাষণ্ড সবক কোপমনে ।

যেন চাৰি চন্দ্র সূর্য্য,   কপট আশ্কাব নাশি,
হৈবেক উদয় চাৰি জনে ॥

গোতমৰ গৃহে যাই,   আমি উপজিব যাই.
তোমাত হৈবহু বৰ লুলি ।

জ্ঞানে মোক চিনিবাহা,   সবাহাকে কহিবাহা,
উপজিলা দামোদৰ বুলি ॥

শুনিয়ে সহস্র শিব, উপজিয়ে পুনর্জীব,
সন্ত-ধর্ম কবিবো প্রকাশ ।
হরি গুরু নাম ধরি, শ্রবণ কীর্তন করি,
তষু নাম গাইবো দশ দিশ ॥
হনু বাঘ মুনিবর, চারিও বেদর সাব,
প্রচারিবা মহা ভাগরত ।
উপজিও পৃথিবীত, লোকর চিন্তিয়া হিত,
ভট্টদের নাম হৈব খ্যাত ॥
নাগদেব অংশে গৈয়া, বংশীদের নাম লৈয়া,
ভকতিক কবিও প্রচার ।
শুকদের মহানোগী, ঘাইয়ো পৃথিবীক লাগি,
হৈব সন্তদের নাম ঘাব ॥
দেব ভগবান্ নাম, ধরিবাহা অনুপাম,
শুনিয়ে দুর্কাসা তপোধন ।
গুপ্তদত্ত বিদ্যাধর, শুনিয়ে আদেশ মোর,
পৃথিবীত ছয়ো উতপন্ন ॥
এহি পঞ্চজন গৈয়া, আচার্য্য নামক লৈয়া,
মোক মনে চিন্তিবা সতত ।
জীরক কবিয়ে দায়া, জ্ঞান উপদেশ দিয়া,
মোর নাম কবিবা বিদিত ॥

মোৰ পাৰিষদগণ,   পৃথিবীত উপসন,
 হৈবাহা বৈষ্ণৱ বাঢ়জন ।
 মোৰ নাম গুণ গীত,   প্রচাৰিবা জগতত,
 শুনি দূৰ হৈব পাপগণ ॥
 শ্ৰাম, কাম, অনিকল্প,   যতেক যাদৱগণ,
 মোহৰ বংশত উপজিব ।
 পুত্ৰ নাতি পবম্পাবে,   হৈব সন্ত সাধু নবে,
 গুৰু হয় উপদেশ দিব ॥
 শুন্যক ত্ৰিপুৰাবি,   তযু শুদ্ধ মত ধৰি,
 শ্ৰী, শূদ্ৰ সবেও তৰিব ।
 মায়াতে মোহিত মন,   কত মহা মূঢ় জন,
 মত গৰ্বে আমাক নিন্দিব ॥
 তযু পৰমার্থ কথা,   শুনিবন্ত যথা তথা,
 তথাপিত মোহ হৈব মতি ।
 বেদ-বেদান্তৰ মত,   উলঙ্ঘন কাৰিবন্ত,
 দ্বিজক নিন্দিব দিনে ৰাতি ॥
 কপট বৈষ্ণৱ বেশ,   ধৰি কত মূঢ় জনে,
 কেৱল ধৰ্ম্মক আচৰিব ।
 লোকত দেখাইবে খ্যাতি,   সিটো মহা মূঢ়মতি,
 মনে দেব দ্বিজক নিন্দিব ॥

মহামায়া গোসানীক,   কেহ জনে নিন্দিবেক,
কেহ নিন্দিবেক সম্বোদৰ ।

এহি মতে কত লোক,   যাইবে ঘোৰ নৰকক,
কত হৈব সংসাৰৰ পাৰ ॥

যত মহা জ্ঞানী লোক,   তুমি আমি দুহাস্তক,
দেখিবন্ত একে কলেবৰ ॥

আনু যত সাধু জন   পশু পক্ষী পতঙ্গক,
ব্রহ্মময় দেখিবে সংসাৰ ॥

তোমাক আমাক যিটো,   ভিন্নভাৱ কৰি মানে
শুনা কহো তোমাৰ আগত ।

সিটো নব আত্মঘাতী,   তাৰ আৰ নাই মুক্তি,
সদায়ে থাকিব নৰকত ॥

পৌণ্ড'ক নামত খ্যাত,   আছে গন্ধৰ্ব লোকত,
শত্ৰুভাবে চিন্তিলা মোহক ।

হৈবে তযু সঙ্গী যাই   মাধৱ নামক পাই,
প্ৰকাশিব অৱগণ ধৰ্ম্মক ॥

এহি মতে দেৱ হৰি,   সবাকো আশ্বাস কৰি,
শঙ্কৰক আশ্বাসি বহুত ।

পাৰ্ৱতীক প্ৰীতি বাণী,   প্ৰবোধিলা চক্ৰপানি,
হৰ গোৰী ভৈলা আনন্দিত ॥

শঙ্কৰ বদতি হৰি,   কহিয়োক নিষ্ঠ কৰি,
পৌণ্ড'কৰ কথা বিপৰীত ।

কি হেতু তোমাক সিটো,   শত্ৰুভাব কৰিলন্ত,
তাক শুনিবাক মোৰ চিত্ত ॥

শুনিয়োক সৰ্বজন,   কৃষ্ণক অৰ্পিয়া মন,
দেখা কেনে মাধৱৰ লীলা ।

অজ্ঞান আন্ধাৰ নাশি,   দামোদৰ ৰূপে আসি,
পুনু পৃথিবীত উপজিলা ।

হেন জানি আন কাম,   ত্যজি লোৱা তান নাম,
বুখা কিয় কৰা আয়ু পাত ॥

শঙ্কৰৰ আগে হৰি,   কহিলন্ত নিষ্ঠ কৰি,
শঙ্কৰে কহিলা পাৰ্বতাত ॥

শুনা সন্ত সখুলোক,   মিছা নুবুলিবা মোক,
কহিলোহু স্বৰূপ বচন ।

হৰ গোৱা সম্বাদত,   আছে ইটো কথা যত,
তাক চাই লভিবা প্ৰমাণ ॥

হেন জানি আন এৰি,   সদায়ে ঘোষিও হৰি,
তৰা ঘোৰ সংসাৰ-সাগৰ ।

যত ধন জন দেখা,   যেহেন জলৰ বেথা
ইহাত নাহিক কিছু সাৰ ।

সংসাৰ অৰণ্য মাঝে   ইটো নব-তনু-গৃহে,
নব খান দ্বাৰ আছে তাত ।

মোহ-অন্ধকাৰ-ৰাতি,   বলৱন্ত কাল-চোৰ,
ছিদ্ৰ চাই ফুৰন্ত সতত ॥

হেন জানি শৰীৰত,   বিষয়ৰ আশা যত
তাহাক এবিয়ো সাবহিত ।

কুলৰ স্বধৰ্ম্ম নীতি,   কৰ্ম্মক কৰিবা ইতি,
জ্ঞান-খড়্গ ধৰিবা হাতত ॥

সজ্জাগে থাকিবা বসি,   স্থিৰ কৰি দুই অক্ষি,
হৃদি নাম নছাবিবা মুখে ।

ক্ৰোধ, লোভ, মদ এবি,   খল হিংসা পৰিহৰি,
তৰিবা সঃসাৰ তেবে স্থখে ॥

এবা বিষয়ৰ বঙ্গ,   লোৱা মহন্তৰ সঙ্গ,
এবা আল জাল যত কাম ।

কহে দ্বিজ শিশুমতি,   আন ধৰ্ম্মে নাহি গতি,
ডাক ছাবি বেলা বাম বাম ॥

পৌণ্ড'কৰ উপাখ্যান

—o—

মাধৱ শঙ্কৰৰ জন্ম ।

শঙ্কৰ বদতি হৰি কহিয়ো স্বৰূপ ।
পৌণ্ড'কে ধৰিলা কেন মতে তযু ৰূপ ॥
কোনবা দেশত থাকে সিটো মন্দমতি ।
কি কাৰণে তোমাক হিংসিলা দিনে বাতি ॥
কহিয়োক ইটো কথা শুনো কৰ্ণভৰি ।
শুনা বুলি কহিবাক আৰম্ভিলা হৰি ॥
নাবায়ণ বদতি শুনিয়ে ত্ৰিলোচন ।
কাশী দেশে ৰাজা আছিলেক সুদৰ্শন ॥
ৰাজাৰ পৰম মিত্ৰ পৌণ্ড'ক কপট ।
তাহাঙ্ক আশ্বাস ৰাজা কৰন্তু সতত ॥
পৌণ্ড'কে বোলন্ত শুনিয়োক সৰ্বজন ।
মইসে ঈশ্বৰ আসি ভৈলো উতপন ॥
উদ্ধাৰ কৰিবো পৃথিৱীৰ লোক যত ।
হেন জানি লয়ো সবে শৰণ আমাত ॥
মেথিয়ো আমাৰ কেনে ৰূপ চতুৰ্ভুজ ।
সকল জলদ প্ৰাণ শৰীৰ নিকজ ।

দেখা বনমালা গলে আজানুলম্বিত ।
 দেখা কেনে পাট পীতভূনি কঙ্কালত ॥
 যেন নাটকিব নানা ভাৱ ভঙ্গি দেখি
 তাকে সত্য বুলি মনে চাহন্তু নিবখি ॥
 মিত্ৰৰ সম্বন্ধে ৰাজা কবন্ত সৎকাৰ
 সি দেশৰ লোকে তাক কবন্ত আদৰ ॥
 হেন মান্য পাই তাৰ গৰ্ব বাঢ়ি গৈলা
 শুনা পশুপতি পাছে যেন কথা ভৈলা ॥
 উগ্রসেন সমে গই আছিলো সভাত ।
 সেহি বেলা পৌণ্ড্ৰকে পাঞ্চিলা ছুই ছুত ॥
 বাম, কাম, অক্ৰুব, উদ্ধৱ শাম্ব, গদ,
 সাত্যকিক আদি কবি যত সভাসদ ॥
 উগ্রসেন ৰাজা সমে সবে আছে বসি ।
 সেহি বেলা ছুই ছুত প্ৰবেশিলা আসি ॥
 আমাক সম্বোধি কহে যোড় কবি হাত ।
 অৱতাৰ ভৈলা আসি কাশী নগৰত ।—
 —নামত পৌণ্ড্ৰক সৰ্বগুণে অনুপাম ।
 অৱতাৰ ভৈলা আসি জগতৰ ধাম ॥
 তোমাক বুলিলা শুনা কৃষ্ণ মন্দ মতি
 মিছাতেহে তোমাক বোলন্ত যদুপতি ॥

মই কৃষ্ণ অন্নভাব ভৈলো কাশী পুবে ।
 সাধিবো কল্যাণ মই সবে জগতবে ॥
 মো'ব নাম লৈয়া সিটো বসুদেব স্তত
 গুণ বখানিয়া ফুবে সমস্ত জগত ॥
 আবে হেন কহিয়োক মোহ'ব বচন
 চলগাদ এ'বি থাকিবেক মনে মন ॥
 মো'ব আজ্ঞা যদি নাপালিব হেলা কবি ।
 কটিবোহু শিব তা'ব হাতে খড়্গ ধরি ।
 এ'হি আজ্ঞা কবিলন্ত পৌণ্ড'ক দেব হ'বি ।
 এ'হি বুলি ছুত পাছে থাকিল অন্তরি ॥
 হেন শুনি কৃষ্ণ বলভদ্র আদি কবি ।
 আনু যদুগণে শুনি হাসে বিঙ্গ পা'বি ॥
 স্বাধরে বোলন্ত শুনিয়োক দুতগণ ।
 জানো আমি পৌণ্ড'ক সাক্ষাতে নাবায়ণ ।
 পৌণ্ড'ক'ব আগত কহিবি নিষ্ঠ কবি ।
 এবিবহু বসুদেব নাম আজ্ঞি ধরি ॥
 আমি'য়ে মানিব তাক্স ত্রিংশ ঈশ্বর ।
 পৌণ্ড'ক'ব আগে মো'ব কহিয়ো উত্তর ॥
 এ'হি বুলি প্রবোধিয়া পঠাইলা ছতক ।
 আদেশ কবিল হ'বি যাদ'বি সেনাক ॥

শুনিয়েক যদুগণ বাইব কাশী বাজ্য ।
 নিশান তুলিয়া সবে বীৰগণ সাজ ॥
 হেন অজ্ঞা শুনি যদুগণ পটয়াব ।
 শব ধনু ধৰি বাজ ভৈল চমৎকাৰ ॥
 কত বথে চৰে কত চৰে হস্তাস্কন্ধে ।
 দেউ দক্ষ কৰি কত চলে মাল বান্ধে ॥
 পাছে দিব্য বথ সাজি পবন উৎসৰ্গে ।
 মোহৰ আগত বথ যোগাইলা দাককে ॥
 সেই বথে চৰি বাজ ভৈলো মহাবঞ্চে ।
 দাদা বলভদ্রে সাজি গৈলা মোৰ সঙ্গে
 বাৰে শিঙ্গা শঙ্খ ভেৰি আনন্দ প্রজাব
 কত বেলি পাইলা কাশী নৃপতিৰ দ্বাৰ ॥
 নগৰ বাহিৰে প্রজা বৈল চমৎকাৰে
 পাঞ্চজন্য শঙ্খক ফুকিলোঁ উচ্চৈশ্বৰে ॥
 ঘোৰ শঙ্খধ্বনি গগনক ভেদি গৈলা ।
 শুনি পৌণ্ডৰ মনে মহা ভয় ভৈলা ॥
 সারথিক বোলে শীঘ্ৰ বথ সাজি আন ।
 অনুমানে জানো আইলা দৈৱকী অঙ্গন ॥
 এইসে ঈশ্বৰ বুলি ক'ব যুবে চল ।
 তাৰ আজি গৰ্ব্ব চূৰ দিব প্ৰতিফল ॥

হেন শুনি সাৰথি যোগাইলা বথখান ।
 তাতে চৰি পৌৰ্ণৱকে ধৰিলা ধনুৰ্দ্ধান ॥
 তাত অনন্তবে স্তদৰ্শন নবপতি ।
 বীৰ কাছে কাছি বথে চলে মহামতি ॥
 নগবৰ বাজ ভৈলা যুঝিবাক মনে ।
 পাছত চলিলা চতুৰঙ্গ সেনাগণে ॥
 হস্তীগণ চলে যেন সচল পৰ্বত ।
 ভীখাল অকুশ ধৰি পিঠিত মাহুত ॥
 বীৰগণ সদৰ্পে বথত যাই চলি ।
 সাৰথি চলাস্ত বথ চাবুকক তুলি ॥
 বাম হাতে ধৰি আজুৰন্ত বাঘজ্বৰি ।
 তথাপি নবহে ঘোড়া যেন যাই উৰি ॥
 হেন বথগণ চলি যাই লক্ষ লক্ষ ।
 ঘোটক, গৰ্দ্ভ, উট কোনে কবে লেখ ॥
 বাৰে বাদ্য ভণ্ড কটকৰ মাঝে চানি !
 সৈন্যৰ মহলা ভৈলা তেইশ অক্ষৌহিনী
 এহি মতে চলন্ত পৌৰ্ণৱ, কাশী বাজ ।
 মহা উতপাত ভৈলা কটকৰ মাঝ ॥
 বাম উক লোচন কান্দয় নৃপতিৰ ।
 জুষ্টিখাই ঘোড়া চাৰি পৰিল বথৰ ॥

বিনা বাৰে আগত উফৰি পৰে তক ।
 ঘোৰ বাৰ কাটি ডাহিনক যাই কেক ।
 সৈন্যৰ উপৰে গৃধ্ৰগণে ফুৰে পাক ।
 ধ্বজৰ উপৰে পৰি ডাকে ঢৰাকাক ।
 সৈন্যৰ উপৰে মেঘ বৰিষে কধিৰ ।
 আগে পাছে ঘোৰ ধূত্ৰকেতু ভয়ঙ্কৰ ॥
 হেন বিমঙ্গল দেখি সৈন্যৰ অস্থখ ।
 মোহৰ সৈন্যৰ আসি ভৈলেক সম্মুখ ॥
 পাছে মই আগ বাঢ়ি চাহিলেঁ নিবখি ।
 পৌণ্ড'ক সহিতে আসি ভৈলো দেখা দেখি ॥
 যেন নট বেশ ধৰি সভাত প্ৰবেশ ॥
 সেহি মত তাৰ শিবে অকুঞ্চিত কেশ ॥
 শ্যাম তনু স্নলোচন মুখে মন্দ হাস ।
 কণ্ঠত কৌস্তভ শিবে কিবিটী প্ৰকাশ ॥
 গলে বনমালা আছে অজানুলম্বিত ।
 কৰ্ণত কুণ্ডল শোভে শ্ৰীবৎস হিয়াত ॥
 কঙ্কালে প্ৰকাশ কৰে ভূনি পাট পীত ।
 বস্ত্ৰৰ মেখলা বান্ধ আছয় কটিত ॥
 কনু বুনু কৰি বাজে পাৱত নপুৰ ।
 হেন দিব্য ৰূপে তাক দেখিলো শঙ্কৰ ॥

পাছে তাক বলিলোহু শুনবে পৌণ্ড'ক ।
 ছুতৰ আগত গালি পাৰিলি মোহক ॥
 মইসে ঈশ্বৰ বুলি কাৰলিহি গৰ্ব ।
 দেখা তোৰ গৰ্ব আজি কবিলু থৰ্ব ॥
 হেনয় ঈশ্বৰ তই মোক দেহ বণ ।
 এহি বুলি ক্ৰোধে তুলি লৈলো ধনুক্ষান ॥
 হেন দেখি পৌণ্ড'কেও লৈলা ধনু তুলি ।
 দহ পাত নাবাচ জুবিলে মহাবলী ॥
 আমাক লাগিয়া শৰ হানিলা আতপে ।
 আকাশ চানিয়া শৰ আসে একে জোপে ॥
 হেন দেখি সাবঙ্গত অৰ্দ্ধ চন্দ্র জুৰি ।
 কৰ্ণ মানে টানি প্ৰহাৰিলো লক্ষ্য কৰি ॥
 আকাশতে দশ শৰ কাটিলে। ত্বৰিতে ।
 খণ্ড খণ্ড হুয়া শৰ পৰিল ভূমিতে ॥
 পৌণ্ড'কৰ হিয়াত তাবিলো পঞ্চ ভল্ল ।
 হৃদয়ত পৰি পুণ্ড্ৰমাণে গৈলা তল ॥
 দাক্ষ সন্ধানত তান শ্ৰুতি ভৈলা হত ।
 কত বেলি কম্পি কম্পি পৰিলা বথত ॥
 নাহিকে চেতন গায়ে নিশ্বাস শবীৰ ।
 সৰ্বলোকে বোলে প্ৰাণ গৈলা পৌণ্ড'কৰ ॥

কত বেলি চেতন লভিলা মহাবীৰ ।
 শীঘ্ৰে ধনু ধৰি বৰষিবে লৈলা শৰ ॥
 এহি মতে দুহাস্তৰ ভৈলা ঘোৰ বণ ।
 তযু আগে সংক্ষেপে কহিলো ত্ৰিনয়ন ॥
 মহা বলৱন্ত বীৰ সমবে সজ্ঞান ।
 মোৰ শৰ ছোটক নকৰে গনাগণ ।
 পাছে মই মনত গুনিলেঁ। কত বেলি ॥
 পৌণ্ড'কৰ বধ হেতু শৰ লৈলেঁ। তুলি ॥
 মন্ত্ৰ জপ কৰি শৰ জুৰিলো ধনুত ।
 প্ৰকাশন্ত শৰ যেন তৰুণ আদিত্য ॥
 শৰ জুৰি বুলিলোহু শুনবে পৌণ্ড'ক ।
 মইদে ঈশ্বৰ বুলি ভাণিলি লোকক ॥
 তোৰ যত ঐশিক শক্তি দৰশাওঁ ।
 নুহি মোৰ শৰে যম সদনে পঠাওঁ ॥
 এহি বুলি শৰপাত প্ৰহাৰিলো ডাটি ।
 কিৰিটা কুণ্ডল সমে শিৰ নিলা কাটি ॥
 বথ হন্তে ধলিয়া পৰিল কলেবৰ ।
 হাহাকাৰ কৰে তাৰ প্ৰজা নিৰন্তৰ ॥
 মিত্ৰৰ অৱস্থা দেখি ৰাজা স্তম্ভন ।
 ক্ৰোধে ধনু ধৰি প্ৰহাৰিলা 'শৰগদা' ।

সূৰ্য্যৰ কিৰণ ঢাকি ভৈলা তমোময় ।
 আকাশ পৃথিবী দশদিকে শবচয় ॥
 যাদৰি সেনাৰ আবে ভৈলা মহামাব ।
 শৰে জৰ্জৰিত গৱ সমস্ত সেনাৰ ॥
 কাবো উক কাবো শিব কাবো বক্ষঃস্থল ।
 ঘোৰ শব ঘাৱে দেহা কৰে টলবল ॥
 পলাইবাক লাগি দিশ নাপান্ত উদিশ ।
 ত্ৰাহি কুম্ভ বুলি সবে পাবন্ত আটাস ॥
 কৈতবা আছাহা বলভদ্ৰ মহাশয় ।
 পবিত্ৰাণ কৰা হেৰা যাওঁ যমালয় ॥
 শত্ৰুৰ হাতত আবে নবহন্ত প্ৰাণ ।
 হে বাম কৃষ্ণ আবে কৰা পবিত্ৰাণ ॥
 এহি মতে দশ দিশে সৈন্যৰ আৱার ।
 দেখি ক্ৰোধে আগবাঢ়ি গৈলা বলদেৱ ॥
 মুঘল ধৰিয়া ভ্ৰমে ঘুৰাইয়া পাক ।
 মনিব নপাবি যেন কুমাৰৰ চাক ॥
 অদভূত কৰ্ম্ম কবিলন্ত মহাবীৰ ।
 অস্ত্ৰ সব ছন্ন কৰি সৈন্য কৈলা স্থিৰ ॥
 কামদেৱ সাত্যক সহিতে বীৰগদ ।
 বলক প্ৰশংসি কবিলন্ত সিংহনাদ ॥

স্মদৰ্শন ৰাজ্যৰ যতেক সেনাচয় ।
 আটামতে শঙ্কা লাগি ভৈলা মহাভয় ॥
 হুলস্থূল আন্দোল লাগিল উন্মিস্ ।
 বণ পৰিহৰি পলাইলা দশদিশ ॥
 ধৰ ধৰ কৰি যত্নগণে বিস্ম পাৰি ।
 ক্ৰোধে খেদিবাক লৈলা অন্ত্ৰ শস্ত্ৰ ধৰি ।
 হেন দেখি স্মদৰ্শন ৰাজ্য আগবাঢ়ি ।
 মোহৰ সন্মুখ ভৈলা বথ গতি কৰি ॥
 মোহৰ হিয়াত তাৰিলেক ঘোৰ শৰ ।
 মৰ্ম স্থান ভেদি ধাবে নিকালে কধিব ॥
 দোখিলেঁ। যমক তিৰিমিৰি কৰি মই ।
 শৰ ছোটে বথত পৰিলো মুচ্ছ। যাই ॥
 গড়ৰ ধ্বজক তাৰিলেক মবাবলী ।
 শৰ ছোটে ঘোটক সিঞবে লেজ তুলি ।
 তাৰ সঙ্গে যত যুদ্ধ ভৈলেক মোহৰ ॥
 তযু আগে কতেক কহিব শূলধৰ ॥
 পাছে তুন হস্তে অৰ্দ্ধ চন্দ্ৰ শৰ লৈলোঁ ।
 তাহান বধক মনে ধনুত জুৰিলোঁ ॥
 মন্ত্ৰ অভিষেক কৰি কৰিলোঁ। প্ৰহাৰ ।
 কিৰিটী মহিতে তাৰ ছিন্ন ভৈলা শিৰ ॥

সৈন্যৰ মাঝত গৈয়া পৰিল যাদৱ ।
 পৰিখ মুঘল গদা তুলি মাৰে কোব ॥
 ঘোৰ গদা তুলিয়া কোবায় ক্ৰোধ কৰি ।
 একৈক কোবত সৈন্য মৰে দশ কুড়ি ॥
 কেহ খাণ্ড বাক ধৰি কাটে কঙ্কালত ।
 কাৰো ঙ্ক শিব কাটি পেলাৱে ভূমিত ॥
 কদলি বনত যেন পশিলা কুঞ্জৰ ।
 সেহি মতে প্রজাব কৰিলা মাহিমাৰ ॥
 বথ, গজ, বাজি, সেনা যতেক আছিল ।
 প্রমত্ত যাদৱগণে ক্ষনেকে নাশিলা ॥
 ঘোৰ ধৰমাৰ গোল গৈলেক উথলি ।
 তেজে মাংসে পৰুময় ভৈলা বণস্থলী ॥
 বণ জিনি যত্নগণ ভৈলেক হৰিষ ।
 সমদলে ধবিলন্ত দ্বাৰকাৰ দিশ ॥
 এহি মতে বধিলোহু কপট পৌণ্ড'ক ।
 মোৰ হাতে মৰি সিটো গৈলা স্বৰ্গলোক ॥
 মৰিবাৰ বেলা মোক দোখলা সাক্ষাৎ ।
 সবে দূৰ গৈলা গৰ্হ অহঙ্কাৰ যত ॥
 গৰ্হৰ লোকত আছে দিব্য ভোগ কৰি ।
 তযু সঙ্গা হৈব পৃথিবীত অৱতৰি ॥

দৈৱবশে অৱশ্যে তোমাক লাগ পাইব ।

তযু দৰ্শনত অজ্ঞান দূৰ হইব ॥

সন্ত ৰূপ ধৰি প্ৰচাৰিব হৰিকথা ।

অন্তৰত দেৱদ্বিজ নিন্দিব সৰ্বথা ॥

হৈবেক মাধৱ নাম মহা বুদ্ধিমন্ত ।

কবিতাত বিৰচিব মোৰ গুণ যত ॥

কহিলোঁহু পূৰ্বাপৰ তোনাৰ আগত ।

নিস্তাৰিও পৃথিৱাত লোক সব যত ॥

এহি বুলি নাবাষণ সভা বিসৰ্জ্জিলা ।

সমস্ত দেৱও নিজ স্থানে চলি গৈলা ॥

বিষ্ণুৰ আদেশে মহাদেৱ ঋষিগণ ।

নিজে নিজে পৃথিৱাত ভৈলা উতপন্ন ॥

কেহ ভৈলা কদ্ৰু কেহ দ্বিজবেশ ।

শ্ৰবণ কীৰ্ত্তন প্ৰচাৰিব দশদিশ ॥

আছিলো কুন্তুম নামে কায়স্থ উভয় ।

মহা দানী মানী ৰূপে গুণে অনুপাম ॥

দৈৱবশে কুন্তুমৰ নাহিকে সন্তাত ।

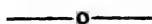
আৰাধে শিৱক সিটো গুৰু অনুমতি ॥

অনেক নৈবিদ্য ধূপ দীপ উপহাৰ ।

বিধি মতে শিৱক অৰ্চিয়া মাগে বৰ ॥

এহি মতে দিনে বাতি আবাধে শিরক ।
 কতদিনে তুষ্টি ভৈলা ত্ৰিদশ নায়ক ॥
 কুসুমব ভকতিত হব তুষ্টি ভৈলা ।
 আপুনি শঙ্কৰ ছয়া পুত্ৰ উপজিলা ॥
 দেখি কুসুমব আনন্দব নাহি পাব ।
 বৈষ্ণৱ ব্ৰাহ্মণে নাম থৈলন্ত শঙ্কৰ ॥
 পিতৃত কহিলা বালকব গুণ যত ।
 আপুনি শঙ্কৰ তযু গৃহত বেকত ॥
 কায়স্থ কুলব হৈব প্ৰফুল্ল কমল ।
 উদ্ধাব কবিব বন্ধু বান্ধৱ সকল ॥
 পৰম চতুৰ হৈব মহা জ্ঞানশীল ।
 প্ৰচাৰ কবিব হবি ভকতিব মেল ॥
 শুনি কুসুমব মনে মহা বঙ্গ ভৈলা ।
 দানে মানে ব্ৰাহ্মণৰ মন সন্তোষিলা ॥
 পূৰ্বে পাৰ্ব্বতীৰ আগে কহিলা শঙ্কৰ ।
 তন্ত্ৰ মন্ত্ৰ সংহিতা পুৰাণ নিবন্তৰ ॥
 ইন্দানিক পৃথিবীত ছয়া অৱতাৰ ।
 নানা ছন্দে নৃত্য গীত কবিব প্ৰচাৰ ॥
 এহি মতে সন্ত সব হৈব অৱতাৰ ।
 কবিব বিনাশ কলি-মল পুনৰ্দ্ধাব ॥

ইসব কথা ক শুকে সম্বরিয়া থৈলা ।
আতপবে যি ঘটিল। কহিবাক লৈলা ॥

দামোদৰ দেৱৰ জন্ম ।

শুকদেৱ বদতি শুনিয়ে নবেশ্বৰ ।
যি মতে জন্মিলা প্রভু ৰূপে দামোদৰ ।
গৌতমৰ পুত্ৰ পৌত্ৰ অনুক্ৰমে গৈলা ।
একাধিক বিংশতি পুৰুষ বহি গৈলা ॥
পূৰ্ব তপস্যাব ফলে বন্দ্ৰদেৱ আসি ।
ক্ষত্ৰিয় শৰীৰ ত্যজি ভৈলা ব্ৰহ্মশাসি ॥
যিটো জন পৃথিবীত দেখা ধনৱন্ত ।
পৰম চতুৰ অতিশয় গুণৱন্ত ॥
শুচিমন্ত শ্ৰীমন্তৰ গৃহত অদ্যাপি ।
যোগভ্ৰম্ভ জনে জন্ম ধৰে পুনৰপি ॥
নুহিবা উপজে আসি যোগীৰ গৃহত ।
গীতাত কহিলা ক্ৰমে সখি অৰ্জুনত ॥
একেকে জানিবা যোগ ভ্ৰম্ভ বন্দ্ৰদেৱ ।
জন্মিলা পুনৰপি কোনে নমানিব ॥

এতেকতে বসুদেৱ যোগীৰ গৃহত ।
 উপজিলা সদানন্দ নামে ভৈলা খ্যাত ॥
 মহাজ্ঞানশীল দ্বিজ বিষ্ণুৰ ভকত ।
 মুখে মাধৱৰ নাম নুগুছে সতত ॥
 তান প্ৰিয়া ভাৰ্য্যা স্নলক্ষ্মিনী মহা সতী ।
 ৰূপে স্নানন্দিতা যেন সতী, অকঙ্কতী ॥
 নামত স্নশীলা সদা স্বামীত ভকতি ।
 সমস্ত জীৱক বিষ্ণু বুলি যত্নৱতী ॥
 এহি মতে কতদিন আছে মহাসতী ।
 তান গৰ্ভে দুই পুত্ৰ ভৈলা উতপতি ॥
 সৰ্বেশ্বৰ নাম থৈলা প্ৰথম পুত্ৰৰ ।
 কনিষ্ঠ পুত্ৰৰ নাম থৈলা বত্নাকৰ ॥
 দুই তনয়ক দেখি আনন্দ বিপ্ৰৰ ।
 দুয়ো ৰূপৱন্ত যেন অশ্বিনী কুমাৰ ॥
 এহি মতে কতদিন আছে দ্বিজবৰ ।
 মনত লৈলন্ত বাসা তেজ ঈশ্বৰৰ ॥
 পবন বৈষ্ণৱ তেজ ধৰি সদানন্দ ।
 উজ্জ্বল বদন মহা মিলালা আনন্দ ॥
 স্নশীলাৰ গৰ্ভে দ্বিজ আনন্দে অৰ্পিলা ।
 বিষ্ণুক গৰ্ভত ধৰি প্ৰকাশে স্নশীলা ॥

তপ্ত সুবৰ্ণৰ সম ভৈলা উজ্জ্বলিত ।
 সুশীলাক দেখি সৰ্ব লোকে আনন্দিত ॥
 অনন্তবে আসি দশ মাস পূৰ্ণ ভৈলা ।
 শুভ গ্রহগণ আসি একত্ৰে মিলিলা ॥
 পবন মঙ্গল মিলিলন্ত দশো দিশ ।
 সজ্জনব মনে মহা মিলিলা হবিষ ॥
 স্বৰ্গত দেৱতাগণে কবে মহাবঙ্গ ।
 বৰষিলা কৌতুহলে মালতী লৱঙ্গ ॥
 গহীন গৰ্জ্জন কবে গেঘে আকাশত ।
 নদ নদী প্ৰসন্ন পঙ্কজে স্প্ৰশোভিত ॥
 স্বৰ্গত গন্ধৰ্ব কবে মৃদঙ্গব ধ্বনি ।
 অপ্সবায় গাৱে গীত সুললিত শুনি ॥
 প্ৰফুল্লিত উপবন ভৈলা জ্যোতিষ্কাব ।
 গুঞ্জবি গুঞ্জবি মধু খায় মধুকব ॥
 শীতল মলয়া বাৰ বহে নিবন্তব ।
 সেহি সময়ত উপজিলা দামোদব ॥
 সুশীলাৰ গৰ্ভ হন্তে ভৈলন্ত বেকত ।
 অখণ্ড মণ্ডল চন্দ্ৰ যেহেন উদিত ॥
 গোড়াঙ্গ সুন্দব তনু শৰীৰ নিক্কজ ।
 চাহন্তে চাহন্তে যেন দেখি চতুৰ্ভুজ ॥

স্তম্ভৰ বদন যেন পুৰ্ণিমাৰ শশী ।
 আয়ত লোচন যেন কমলৰ পাহি ॥
 ত্ৰয়ুগল মদনৰ ধনু সমতুল ।
 কচিকৰ নাশা কৰ্ণ বঞ্জে তিলফুল ॥
 স্ৰষ্ঠান চিবুক আতি দেখিবাক স্তম্ভ ।
 অকণ অধৰ হাসো হাসো কৰে মুখ ॥
 কন্থ কৰ্ণ শোভিত বহল বক্ষঃস্থল ।
 মৰোবৰ সম নাভি উম্বক কঙ্কাল ॥
 মেহি কঙ্কালত পূৰ্বে জবি লগাই টানি ।
 কোপে উকথলত বান্ধিলা নন্দবাণী ॥
 মেহি বন্ধদৰ সাঞ্চ আছয় কঙ্কালে ।
 আৰ কত বত্নৰ মেখলা সম জ্বলে ॥
 দুই খান ভুজ জ্বলে আজানুলম্বিত ।
 কবী-কৰ সম উৰু বৰ্ত্তুল বলিত ॥
 চৰণ যুগল যেন নবপদ্ম কোষ ।
 যাক মনে ধৰি পাৱে ভকতে সন্তোষ ॥
 পদতল বাতুল নবীন কিশলয় ।
 ধ্বজ ব্ৰজ পঙ্কজ অক্ষুশে শোভা পায় ॥
 শৰীৰৰ কান্তি দশ দিশে প্ৰকাশন্ত ।
 অদ্ভুত বালক সদানন্দে দেখিলন্ত ॥

মোহৰ গৃহত জনমিলা ভগবান ।
 পবন বিস্ময় ভৈলা তবধ নয়ন ॥
 আথে বেথে বস্ত্ৰ সমে কবিলন্ত স্নান ।
 দেৱ বিপ্ৰে ব্ৰাহ্মণক দিলন্ত গোদান ॥
 মহাপুৰুষৰ চিহ্ন পুত্ৰৰ দেখিলা ।
 পবন বিস্ময় ভৈলা মনত স্মৃশীলা ॥
 কতবেলি স্মৃষ্ণ হুয়া স্থিৰ কৰি মন ।
 ঈশ্বৰ কৃষ্ণক আবাধিলা কতক্ষণ ॥
 মনে বিমৰিষি বহিলন্ত দুই প্ৰাণী ।
 জগত-জনক প্ৰভু আছা চক্ৰপাণি ॥
 সমস্ত লোকৰ শুভাশুভ ফল দাতা ।
 দেৱৰ দেৱী হৰি বিধিৰ বিধাতা ॥
 হেন হৰি যাক যেন মতে প্ৰৱৰ্ত্তন্ত ।
 তাহানসে যশ চৰাচৰ আছে যত ॥
 তেহে উপজিলা কিবা আপোন ইচ্ছায় ।
 তাহান অতৰ্ক মায়া কোন জনে পায় ॥
 হেন বিমৰিষি বহিলন্ত দুই জন ।
 নলক্সা গ্ৰামত আছে যত প্ৰজাগণ ॥
 লৰালৰি কৰি আসি যত নৰ নাৰী ।
 কৌতুহলে সবে আসি চাস্ত চক্ষু ভৰি ॥

উকলি পাবয় মিলি যত নব নাবী ।
 দ্বিজে আশীৰ্বাদ দেন্ত বেদ মন্ত্ৰ পঢ়ি ॥
 নলকৰ সমীপে আছয় এক গ্ৰাম ।
 বটদ্রৱা নামে শস্যে মৎস্যে অনুপাম ॥
 সেহি গ্ৰামে থাকি কথ শুনিলা শঙ্কৰ ।
 উপজিলা শিশু এক মিত্ৰ-ব্ৰাহ্মণৰ ॥
 লোকৰ মুখত শুনি শিশুৰ লক্ষণ ।
 চাহিবে গৈলন্ত সঙ্গ ভক্ত দুই জন ॥
 দেখিলা শঙ্কৰে শিশু পুৰুষ লক্ষণ ।
 জ্ঞান দৃষ্টি চাহি আছিলন্ত কতক্ষণ ॥
 আনে কিছু নাজানন্ত ঈশ্বৰ তত্ত্ব ।
 শঙ্কৰে দেখিলা শিশু ঈশ্বৰ সাক্ষাত ॥
 মনত গুণন্ত হৰি ভৈলা অৱতাৰ ।
 অজ্ঞান নাশিব ধৰ্ম্ম কবিৰ প্ৰচাৰ ॥
 অৰ্জুনৰ আগৈ হৰি মহাভাৰতত ।
 আপোনাৰ জন্ম কৰ্ম্ম কহিলা সমস্ত ॥
 যেহি কালে পুৰাতন ধৰ্ম্ম নষ্ট হয় ।
 অধৰ্ম্ম আচাৰ যি কালত প্ৰৱৰ্ত্তয় ॥
 সেহি সেহি কালে সখি মোৰ অৱতাৰ ।
 অধৰ্ম্ম বিনাশি কৰো ধৰ্ম্মক প্ৰচাৰ ॥

দুষ্কৰ সংহাৰি সজ্জনক প্ৰতিপালি ।
 এহি বুলি অৰ্জুনক কৈলা বনমালী ॥
 পুৰাণ ভাৰত আন শাস্ত্ৰৰ সন্মতে ।
 শুনি আছে। ঈশ্বৰৰ কৰ্ম জন্ম যতে ॥
 দেখিলা দুৰ্জ্জন কলি সবাক দংশিলা ।
 পুৰাতন ধৰ্ম কৰ্ম সবাক নাশিলা ॥
 হেন দেখি ত্ৰিজগত পতি দেৱ হৰি ।
 অৱতাৰ ভৈলা আসি জানো নিষ্ঠ কৰি ॥
 এহি মতে গুণি মনে কবিলন্ত স্থিৰ ।
 ভৈলা বিষ্ণু বুদ্ধি প্ৰেমে বোমাঞ্চ শৰীৰ ॥
 আনন্দে লোকত দুয়ো নয়নৰ ঝৰে ।
 গদ গদ বাক্যে বুলিলন্ত ধীৰে ধীৰে ॥
 শুনিয়েক দ্বিজবৰ মোহৰ বচন ।
 তোমাৰ গৃহত জনমিলা নাৰায়ণ ॥
 উদ্ধ ৰিবে মনে পৃথিবীৰ লোক যত ।
 নিস্তাৰিব তোমাৰ উপৰি বংশ যত ॥
 জগতৰ কল্যাণ সাধিব ত্যু স্তত ।
 শুনি সদানন্দ ভৈলা মহা হৰষিত ॥
 এহি বুলি নিজ স্থানে গৈলন্ত শঙ্কৰ ।
 মুখে উচ্চবন্ত বাম কৃষ্ণ দামোদৰ ॥

পাছে সদানন্দ মহা হৰ্ষিত মন ।
 আনিল বহুত বেদবিৎ বিপ্ৰগণ ॥
 সুহৃদ সকলে পাছে কবি সুমঙ্গল ।
 বালকৰ জাত কৰ্ম্ম কৰিলা সকল ॥
 বেদক বিচাৰি গণি পঢ়ি অনুপাম ।
 থৈলন্ত শিশুৰ দ্বিজ দামোদৰ নাম ॥
 শুনা সদানন্দ বুলি দ্বিজ গণে মাতি ।
 তযু তনয়ৰ হৈব দশোদিশে থ্যাতি ॥
 জন্মিলা ঋষিৰ যত পুৰুষ একৈশ ।
 সি কাৰণে আন নাম থৈলা হৃষিকেশ ॥
 ভকতৰ মনোৰথ সাধিব সকল ।
 সি হেতু থৈলন্ত নাম ভকত বৎসল ॥
 নানা সন্ত ধৰ্ম্ম আচৰিব তযু স্তত ।
 ধৰ্ম্ম অনুৰূপে নাম হৈবন্ত বহুত ॥
 হেন শুনি সদানন্দে ভৈলা হৰ্ষিত ।
 দানে মানে ব্ৰাহ্মণৰ সন্তোষিলা চিত ॥
 নানা শিশু লালা আচৰিলা কত দিন ।
 অনন্তবে শিশু আসি বাঢ়িলা যৌবন ॥
 আনিলন্ত বিপ্ৰগণে কবি নিমন্ত্ৰণ ।
 দিলা যজ্ঞ সূত্ৰ বিধিযতে বিপ্ৰগণ ॥

দ্বিজগণে কৰ্ণত গায়ত্ৰী জপিলন্ত ।
 কতদিন ব্রহ্মচর্য্য ব্রত ধবিলন্ত ॥
 এহি মতে মনুষ্যৰ চেষ্টাক দেখন্ত ।
 গৃহ ধৰ্ম্ম কবিলন্ত দামোদৰ সন্ত ॥
 গহীনত ভৈলা যেন অগাধ সাগৰ ।
 পৃথিবী সমান শান্ত কপ পুবন্দৰ ॥
 মহা শাস্ত্রশীল যশ ঘোষে দশোদিশ ।
 যেন পূৰ্ণ চন্দ্র মিটো বশ্মিয়ে প্রকাশ ॥
 সদায়ে কবন্ত ভক্তি শ্রবণ কীৰ্ত্তন ।
 দেখি পিতৃ মাতৃ দোহে আনন্দিত মন ॥
 আপুনি আচৰে ধৰ্ম্ম লোকক শিখান্ত ।
 এহি মতে সনাতন ধৰ্ম্ম প্রবর্ত্তান্ত ॥
 শুনা সৰ্ব জন আবে কৃষ্ণৰ চবিত্র ।
 শুনন্তে কৰ্ণত যেন ববিষে অমৃত ॥
 দুৰ্লভ মনুষ্য তনু নপাইবা সেন্ধৰে ।
 হেন জানি হৰি পারে ভজা নিবন্তবে ॥
 মনুষ্যৰ সুখ দুখ লেখিছে বিধাতা ।
 তাক বাত্ৰি দিনে কি কাৰণে কৰা চিন্তা ॥
 সুখক ইচ্ছায়ে যদি চলা স্বৰ্গ লোক ।
 শ্রম কৰি ফুৰ যদি দেশ বিদেশক ॥

যদি বুৰ দিয়া গৈয়া সপ্ত সাগৰত ।
 যদি শ্ৰম কৰি বসি থাকাহা গৃহত ॥
 পূৰ্ব কৰ্ম শুভাশুভ মাত্ৰ কৰ্ম ফল ।
 অৱশ্যে ইজন্মে আসি মিলিবে সকল ॥
 কদাচিত নচাবিব কৰ্ম ফল যত ।
 যেন শবীৰক ছায়া নছাবে সতত ॥
 হেন জানি এবিও আক্ৰোশ আশাকাম ।
 আন চিন্তা ভাব এবি চিন্তা বাম্ নাম ॥
 তেবেসে তবিবা ঘোৰ সংসাব সাগৰ ।
 নাহি আন শ্ৰেষ্ঠ ধৰ্ম কীৰ্ত্তনত পৰ ॥
 জানিয়া যতনে তবিবাৰ কৰা কাম ।
 পাতক ছাবোক ডাকি বোলা বাম বাম ॥

দামোদৰৰ ধৰ্মপ্ৰচাৰ আৰু নাৰদসম্মিলন ।

এহি মতে দেৱ হৰি,   কলিমল দূৰ কৰি,
 গৃহস্থ ধৰ্মক আচৰন্ত ।
 পিতৃসেৱ কৰে নিত্য,   মাতৃৰ বঞ্জিয়া চিত্ত,
 দেৱ হিজ্ঞ সবাকো অৰ্চন্ত ॥

বিদেশী সন্ন্যাসীগণে,   প্রশংসন্ত সৰ্বজনে,
 ধন্য ধন্য সুলীলা কুমাৰ ।

ঋষিগণে কৃতাজ্জলি   জয় দামোদৰ বুলি,
 জানো তুমি জগত ঈশ্বৰ ॥

অৱতাৰ ভৈলা আসি,   অজ্ঞান আন্ধাৰ নাশি
 লোকৰ চিন্তিবে লৈলা হিত ।

তযু নাম মুখে স্মৰি,   সংসাৰ সাগৰ তৰি,
 লৈবো স্থান বৈকুণ্ঠ পুৰত ॥

আন বন্ধু জ্ঞাতিগণ,   সবাবো সন্তোষ মন,
 দেখি দামোদৰৰ স্বভাৱ ।

পিতৃ মাতৃ দুহান্তৰ   আনন্দৰ নাই পাৰ,
 তনয়ৰ নিবন্ধি প্ৰভাৱ ॥

পূৰ্ব কৰ্ম বন্ধ যত,   সবেও ভৈলন্ত হত,
 মহা জ্ঞান দুহান্তৰ ভৈলা ।

কাল ভৈলা অবসান,   আগ পাছ কৰি ছয়ো,
 প্ৰাণ তাজি মুকুতি লভিলা ॥

প্ৰেত কাৰ্য্য সাঙ্গ কৰি   লোকাচাৰ অনুসৰি
 যত জ্ঞাতিগণ সবে মিলি ।

ত্ৰাঙ্গগগনক মাতি,   বিধি ব্যৱহাৰে আতি,
 দিলা প্ৰেত পিণ্ড জলাঞ্জলি ॥

পাছে দেৱ ভগব ন,   গুণিলন্ত মনে মনে,
আৰ ইদেশত থাকো কিক ।

যিবা কাৰ্য্যে পৃথিৱাত,   অৱতাৰ ভৈলো আসি,
সাধিবল্ সমস্ত কাৰ্য্যক ॥

গৌতমৰ মনোবথ,   সিদ্ধি ভৈলা অভিমত,
পিতৃ মাতৃ পৰলোক গৈলা ।

নিজ দেশ এৰি পাছে,   ভাতৃ দুইকো সঙ্গে লৈয়া,
কামৰূপ দেশত আসিলা ॥

তাতে এক দিব্য থান,   পাতিলন্ত ভগবান,
দেৱ-গৃহ সাজিলন্ত তথা ।

সেহি দেৱ-গৃহে বসি,   দামোদৰ মহাবশী,
কহে বেদ পুৰাণৰ কথা ॥

হৰি গুৰু দ্বিজবৰ,   আসয় তথাক লাগি
শঙ্কৰ আসন্ত সেহি থান ।

যেন ব্ৰহ্মা বিষ্ণু হৰ,   একই থানত বসি,
ত্ৰিজগত কৰয় পালন ॥

তিনি জনে আলোচিয়া,   মনে বিমৰ্ষিষ কৰি
পশ্চিমক পঠাইলা ব্ৰাহ্মণ ।

তান হাতে উদ্ধাৰিয়া   ভাগৱত শাস্ত্ৰচয়
লভিলা বৈদিক নামৰত্ন ॥

মেহি হৰি নাম গাই দামোদৰ যতুৰাই
 আপোনিও কৰিলন্ত মন ।
 হৰিগুৰু শঙ্কৰও কহিলন্ত গোপ্য কৰি
 সুধা-হৰি-নাম-মহাধন ॥
 পাছে দেৱ দামোদৰ, কলি মল কৰি দূৰ
 প্ৰচাবন্ত শ্ৰৱণ ধৰ্ম্মক ।
 তাক দেখি আন নব গুৰু উপদেশ লৈয়া
 ইটো পন্থ দেখাই লোকক ॥
 শুনা সন্ত সাধু নৰ নকৰিবা কিছু ডৰ
 অৰ্জুনত কহিলন্ত হৰি ।
 শুনা লখি ধনঞ্জয় মোৰ জন্ম কৰ্ম্ম লই
 তযু আগে কহো নিষ্ঠ কৰি ॥
 মই জগতৰ পতি ভৈলো আসি উতপতি
 ক্ৰুব-কৰ্ম্ম ক্ষত্ৰিয়ৰ ঘৰে ।
 মোত হন্তে উপজিলা নানাবিধ গুণচয়
 চাৰি বেদ শ্ৰুতি নিবন্তৰে ॥
 তথাপিতো সান্দিপনি ব্ৰাহ্মণক গুৰু মানি
 পঢ়িলোহু বেদ শাস্ত্ৰ যত,
 পূজা বিধি হোম দান কৰো মই অনুক্ষণ
 এহি পন্থ দেখাও লোকত ।

ক্ষত্ৰিয় আচাৰ কৰি,
ঘোৰ ধনুশৰ ধৰি
যুদ্ধ কৰি ফুৰেঁ। দিনে বাত ।

মই নকৰিলোঁ। হন্ত, মোৰ উপদেশ লই
কৰ্ম্ম এৰি যাইব অধোগত ॥

সেহি মতে দামোদৰ   সামান্যক দৰশাই
আপোনাৰ নামক উপোক্ষ ।

যদি পতিয়ান নাই,
গীতাতে বিচারি চাই
ইসর কথা ক লোরা সাক্ষী ।

[illegible]

শুনি দশো দিশে যত   বিশিষ্ট ব্রাহ্মণ আছে
সবে সেই থানক আসন্তু ॥

হেন দেখি দামোদর   দিল হরি নাম দান
ব্রাহ্মণক পবন সাদরে ।

পাছে বুলিলন্ত বাণী,   দামোদৰ চক্ৰপাণি
শুন। হিজগণ নিবন্তবে ॥

চাৰি দিশে চাৰি জন   চলি যাহা দ্বিজগণ
আমাৰ বচন কৰা সাৰ।

আচৰিয়া সদাচাৰ   ক্ষমাশীল হৈবা ধীব
সন্তু ধৰ্ম্য কৰিবা প্ৰচাৰ ॥

শুনা বংশীদেৱ তুমি পৃথ্বীদিশে চলি যাহা

উত্তৰ দিশত ভগবান ।

সন্তদেৱ দক্ষিণত বলদেৱ পশ্চিমত

হৈবা সবে মহন্ত প্ৰধান ॥

ভট্টদেৱ দ্বিজবৰ মধ্যদেশে থাকা তুমি

ভাগৱত ধৰ্ম্ম প্ৰবৰ্ত্তাই ।

কপিল গোপাল আদি বৈষ্ণৱ সকল থাকা

মধ্যে মধ্যে হৰিগুণ গাই ॥

মোৰ ভ্ৰাতৃ পুত্ৰ চয় সবে মহা শুভাশয়

থাকিবাহা মোহোৰ থানত ।

আচাৰ্য্য বৈষ্ণৱ সবে কাৰ্য্য কাৰণৰ বেলা

তাসম্বাক মানিবা সতত ॥

নেৰিবা শাস্ত্ৰৰ নীতি হৈবা ক্ৰমাশীল আতি

সমস্ত প্ৰাণীক কৰা দয়া ।

সত্য শুচি ধৰ্ম্ম ধৰি মনস্ত জপিবা হৰি

তেবে নাবান্ধিবে বিষ্ণু মায়া ॥

দম্ভ দৰ্প অহঙ্কাৰ হিংসা নিন্দা খল আৰ

ইসবক কৰি পৰিহাৰ ।

নিন্দুকৰ নিন্দা শুনি চুফ্টৰ কঠোৰ বাণী

তাহাক ক্ৰমিবা শতবাৰ ॥

সুখ দুঃখ সম কৰি লোক বঙ্গ পৰিহৰি

আত্মাৰাম হৈবাহাঁ সতত ।

আনু সব মহাজ্ঞান দামোদৰ ভগৱান

কহিলন্ত কৰিয়া গুপ্ত ॥

জ্ঞান যে বিজ্ঞান আদি তদঙ্গ বহস্য যত

সন্ত-সঙ্গ প্ৰসঙ্গ বিগেষ ।

ভৱ বন্ধ বিনাশন নিৰ্ম্মল ভকতি জ্ঞান

সবাহাতে কহিলা বিশেষ ॥

সেহি মহা দিব্য জ্ঞান কৰ্ণ পথে লৈয়া পাছে

সবাহাৰ মনত প্ৰবেশি ।

ভৈলা প্ৰেমে পুলকিত আনন্দে নধৰে চিত্ত

প্ৰসন্ন ভৈলেক মুখ আখি ॥

দগুৱতে পৰি পৰি কৰিলন্ত নমস্কাৰ

ভকত সকলে থাকে থাকে ।

কেহ চৰণৰ ধূলি শিৰত লৈলন্ত তুলি

কত ঘুহিলন্ত সৰ্ব গাৱে ॥

প্ৰসন্ন বদনে কত চাহিয়াছে নেত্ৰ ভৰি

কত পাদ পদ্যে নিৰিখন্ত ।

কাহাৰো লাগিল ধ্যান যেহি অঙ্গ পৰে দৃষ্টি

এক চিত্তে চাহিয়া থাকন্ত ॥

এহি মতে আছে য়েবে   পূজা বালি বিচারিবে
মাধরু আহিল। সেহি থান ।

[illegible]

এহি মতে বঙ্গমনে দামোদব ভগবানে
আচল্ল সবারো মাঝে বসি ।

সন্ন্যাসীর বেশ ধরি   জগতব উপকারী
আসিলা নাবদ মহা ঋষি ॥

সন্ন্যাসীব বেশ দেখি স্থির কবি দুই আখি
প্রভে দামোদরে চাই আছে ।

আমে ইটো কোনজন   দিস্মাঃ ভৈলেক মন
অনুক্রমে চিনিলাস্ত পাছে ॥

যেন এক প্রিয়তম   পূর্বের ছিল। পুরুষ
কত ক'লে দেখা দেখি নাই ।

পুনরপি দেখি তাস্ত্ব হৃদয়ে মহা আনন্দ
তবধ নয়নে আছে চাই ॥

[illegible]

হৃদয়ে আনন্দ বৰ   নিজে উঠি আসনৰ
বসাইলা নিজ আসনত ॥

পৰম আনন্দে ঋষি বুলিলন্ত হাসি হাসি

শুনা প্ৰভু জগতৰ ধাম ।

পূৰ্ণ চক্ষু ভৰি লোক চাহিলা বিমতে মোক

হৈবন্ত পুণ্ডৰিকাক্ষ নাম ॥

হেন শুনি দামোদৰে মাতিলন্ত ধীবে ধীবে

শুন্যোক মহন্ত সজ্জন ।

আদেশিয়ো ঋষিবাজ সাধিবহু কিবা কাজ

কিসক আসিলা মোৰ থান ॥

তযু পৰশনে আজি পৱিত্ৰ ভৈলুহু আমি

চক্ষু দুইবো ভৈলন্ত সান্মূল ।

ছাৱাল কালৰ পৰা তযু ধৰ্ম্ম আচৰিলো

আজি সিদ্ধি ভৈলেক সকল ॥

ঋষিয়ে বোলন্ত হাসি অৱতাৰ ভৈলা আমি

তুমি নিস্তাবিলা ত্ৰিজগত ।

হুয়া জগতৰ পতি তবু মোক কৰা স্তুতি

ইটো পন্থ দেখোৱা লোকত ॥

তোমাক দেখিবে আমি আসিলোহঁা প্ৰভু আমি

আন কিছু নাই মনস্কাম ।

পূৰ্বে মহা প্ৰলয়ত মৎস্য অৱতাৰ কালে

কহিলন্ত মোত নাৰায়ণ ॥

সেহি তযু দৈববাণী   পূৰ্বকালে আছে শুনি
তযু মহিমাৰ নাহি ওৰ ।

যুগে যুগে অৱতাৰ   ধৰি হৰিলা ভূভাৰ
কৰিলাহা দুষ্কৰ সংহাৰ ॥

কলিৰ লোকক এবে   নিস্তাৰ কৰিবে মনে
ধৰিলাহা প্ৰভু অৱতাৰ ।

নমো দামোদৰ নাম   লোৱে সবে অনুপাম
তৰিবাহা সংসাৰ নিকাৰ ॥

তোমাৰসে ভৃত্য আমি   তযু গুণ নাম স্বামি
সদাই ফুৰোহোঁ মুখে গাই ।

ত্ৰিভুবন পৰ্য্যটয়া   ফুৰোঁ আনন্দিত হুয়া
তযু মায়া বিভবক চাই ॥

এহিসে কাৰণে প্ৰভু   আসি লোহোঁ তযু থানে
তুষ্ট হুয়ো জগতৰ পতি ।

আনু নানা স্তুতি বাণী   বুলিলা নাৰদ মুণি
চলি গৈলা কৌতুহলে আতি ॥

নাৰদে কহিলা যত   পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত
দামোদৰ আছিলন্ত শুনি ।

আনো কেহ নাজানিলা,   প্ৰভু দামোদৰ দেৱে
কাতো নকহিলা মনে গুণি ॥

পৰীক্ষিত নৃপে পাছে   ঋষিক বুলিলা পুনু
কহা গুৰু স্বৰূপ বচন ।

মহা প্ৰলয়ৰ অন্তে   কি কৰিলা নাৰায়ণে
কি কথা শুনিলা তপোধন ॥

সি সব কথাৰ মোৰ   শুনিবাৰ যাই ইচ্ছা
কহা গুৰু ধৰেঁ চৰণত ।

শুনি ঋষি বঙ্গ মনে   বজাক প্ৰশংসি ঘনে
আৰম্ভিলা কথা ভবিষ্যত ॥

শুনিয়ে মহন্ত লোক   নিন্দা নকৰিবা মোক
শুনা সন্ত চৰিত্ৰ পয়াৰ ।

দূৰ হৈবে ভব দুঃখ   মিলিবেক মহা সুখ
বিষয় বাসনা হৈব দূৰ ॥

হেন জানি সৰ্বলোক   আন চিন্তা এৰিয়োক
বুখা কয় কৰা আয়ুপতি ।

মিছা মায়াময় গৃহ   ইহাত নকৰা স্নেহ
ভজা দামোদৰ চৰণত ॥

ধন জন যৌবনৰ   যিটো গৰু অহঙ্কাৰ
তাক ত্যজি ভজা চক্ৰপানী ।

বলবন্ত কালে পাই   সবে ভয় কৰিবেক
যেন ভূণ বাতাসে অগণি ॥

খিটো পক্ষী নিৰন্তবে   আকাশে উড়াও কৰে
তথাপি নেবাই কালৰ হাত ।

মৎস্য, কাছ, জলচৰ   গভীৰ জলত থাকে
তবু পৰে কালৰ হাতত ॥

স্বাবৰ জঙ্গম যত,   ব্ৰহ্মলোক পাতালত
কালৰ হাতত বক্ষা নাই ।

ভয়ঙ্কৰ কলেবৰ   দীঘল দুখান কৰ
বিদূৰত ধৰে লাগ পাই ॥

কেশত ধৰিয়া আনি   বেগে লই যাই টানি
বাসা দিবে ঘোৰ নবকত ।

আক য়েবে আছে ভয়   শূনা সভাসদ চয়
ঝাণ্টে ভজা হৰি চৰণত ॥

হৰিক চিন্তিয়ো মনে   নেবিবাহা ৰাত্ৰি দিনে
তেবেমে সন্তুষ্ট হৈবে হৰি ।

হৰিৰ প্ৰসাদে য়েবে   মনোবধ সিদ্ধি হৰে,
তেবে ঘোৰ ভব মায়া তৰি ॥

যদি হিত শূনা বোল   বিষয়ে নহবা ভোল
কহে দ্বিজ হৰিৰ চৰিত্ৰ ।

এৰা মায়া মোহ কাম   ডাকি কোলা বাম বাম
তেবে স্থান পাইবা বৈকুণ্ঠত ॥

পদ ।

জয় নমো যাদৱ মুকুন্দ দয়াশীল ।
 দামোদৰ ৰূপে কলি যুগে জনমিল ॥
 পাষণ্ড মৰ্দ্দন কৰি প্ৰচাৰিলা ধৰ্ম্ম ।
 কাহিলো তাহান জন্ম বহুস্য উত্তম ॥
 শুকমুনি ক্লোলন্ত শুনিয়ে নৃপবৰ ।
 কাহিবো তোমাত ভবিষ্যত কথা সাৰ ॥
 শুন্য বাস্তৱদেৱৰ বহুস্ত জন্ম কৰ্ম্ম ।
 মঙ্গলবো মঙ্গল ধৰ্ম্মবো মহা ধৰ্ম্ম ॥
 সৰ্ব্ব পাপ বিমৰ্দ্দন সৰ্ব্ব পুণ্যসাৰ ।
 সারস্বতানে শুনি যাক তৰিবা সংসাৰ ॥
 যিকালত ভৈলা নষ্ট শুনিয়ে জগত ।
 নষ্ট ভৈলা স্থাবৰ জঙ্গম আছে যত ॥
 চন্দ্ৰ সূৰ্য্য বায়ু বাহু তৰুণ আকাশ ।
 জ্যোতি ৰূপ বসন্ত প্ৰাণী সবে ভৈলা নাশ ॥
 সেই বেলো কৰষোবে প্ৰভুৰ আগত ।
 নাৰদে পুছন্ত কথা কৰি প্ৰণিপাত ॥
 নাৰদ বদতি কথা জগত আধাৰ ।
 তযু চৰণত মাগো এখানি গোচৰ ॥

পূৰ্বে তযু কটাক্ষতে সৃজিলা সংসাৰ ।
 কোনৰূপ ছয়া বিনাশিলা পুনৰ্কাৰ ॥
 পুনৰপি ত্ৰিজগত সৃজিল কিমতে ।
 কহা মোত সবিশেষ নমো দগুৰতে ॥
 কোন কোন ৰূপ ধৰা কোন বা কাৰণে ।
 কি মতে তোমাক প্ৰভু পাইব দৰশনে ॥
 যদি অনুগ্ৰহ আছে প্ৰভু চক্ৰপাণী ।
 কৰিয়ো আমাত কৰ্ণ ভৰি থাকো শুনি ॥
 ঈশ্বৰ বদতি ঋষি শুনা মহাভাগ ।
 পৰম বহস্য কইবোহো তযু আগ ॥
 শুনিয়ো উত্তম জন্ম বহস্য আমাৰ ।
 যাক পৰি শুনি লোকে তৰিব সংসাৰ ॥
 প্ৰথমে হৈবহু মৎস্য ৰূপে অৱতাৰ ।
 প্ৰলয়ৰ হন্তে বেদ কৰিবো উদ্ধাৰ ॥
 কৰিবে আমাত ভক্তি সত্যব্ৰত ৰায় ।
 দেখাবো মহিমা তাক্ষ মায়া সমুদায় ॥
 কৰিবহু চাৰিবেদ জগতে প্ৰচাৰ ।
 সেই বেলা আমাক দেখিবা মুনিবৰ ॥
 অমৃতক আশে দেবে মথিব সাগৰ ।
 সি বেলা দেখিবা মোক কুৰ্ম অবতাৰ ॥

কলেবৰ লক্ষ প্ৰহৰেক জুৰি আসি ।
 পৃষ্ঠভাগে মন্দাবক শৰীৰ উল্লাসি ॥
 উপজিব দেখিবা বৰাহ ৰূপ ধৰি ।
 দন্ত অগ্ৰে ভূমি উদ্ধাৰিব লীলা কৰি ॥
 আদি দৈত্য হিবণ্যক্ষ নামে মহা চন্দ ।
 জগত কম্পাই সিটো কৰিব উদগু ॥
 সিবেলাত আমাক দেখিবা নেত্ৰ ভৰি ।
 মাৰিবো দৈত্যক দন্তে হৃদয় বিদাৰি ॥
 ভাতৃশোকে হিবণ্যকশিপু ছুবজয় ।
 মাধৱত পৰে মোৰ বৈবি আন নাই ॥
 এহি বুলি মোক নিন্দা কৰিব অশ্বৰ ।
 দেখি তাৰ হাতে বক্ষ নপৰে সংসাৰ ॥
 ব্ৰহ্মাৰ বৰত তাৰ অবধ্য শৰীৰ ।
 সিকাৰণে হৈবো নৰসিংহ অবতাৰ ॥
 পৃথিবী কম্পাবো ঘোৰ সিংহনাদ কৰি ।
 গোট গোট কৰি বাহিবাই যত নাড়ী ॥
 অশ্বৰক নাশি শিৰে বান্ধিব পাণ্ডুৰি ।
 স্বৰ্গ মৰ্ত্য পাতাল কম্পিব থৰ থৰি ॥
 কধিৰে প্লাবিত হুয়া তেজিব ঘোৰ নাদ ।
 দেৱগণে সমে ভীত হৈবাহা নাৰদ ॥

দৈত্যৰ ঈশ্বৰপুত্ৰ প্ৰহ্লাদৰ নাতি ।
 দেৱতাক খেদি কাঢ়ি লৈব অত্মাৱতী ॥
 নসহে শৰীৰে দেখি দেৱৰ বিলাই ।
 অদিতিৰ গৰ্ভে পাছে জনমিব মই ॥
 হৈবন্ত বামন ৰূপ জগত প্ৰখ্যাত ।
 কবিল কশ্যপ পিতৃ জাত কৰ্ম্ম যত ॥
 যজ্ঞ সূত্ৰে দিব ঋষিগণে বঙ্গ কৰি ।
 দেখিবা নাবদ মোক হৈব ব্ৰহ্মচাৰী ॥
 ঋষিগণ সমে চলি যাব যজ্ঞস্থান ।
 মাৰ্গৰ বলিত তিনি পদ ভূমি দান ॥
 তপবলে মন মোহ কবিল বাজাব ।
 দিব বুলি বলি কবিলেক অঙ্গাকাৰ ॥
 শুক্ৰে নিষেধিব তবু বাধাক নুশুনি ।
 উছাৰ্গয়া দিব বলি ভূমি পদ তিনি ॥
 পাছে এক পদে জুবিলু ভূমি খণ্ড ।
 আন পদে সাত স্বৰ্গ জুবিল ব্ৰহ্মাণ্ড ॥
 আৰ এক চৰণ দিবৰ নাই ঠাই ।
 দেখি দৈত্যৰাজ হৈব অন্তৰিক্ষ প্ৰায় ॥
 নেহি ছিদ্ৰ পাই বান্ধ বান্ধিব বলিক ।
 স্বৰ্গক নিকালি পঠাব পাতালক ॥

দেৱক স্থাপিব নিজ অত্ৰাবতী পুৰে ।
 সেহি কালে আমাক দেখিবা মুনিবৰে ॥
 হৈবহু পৰশুৰাম যমদগ্নি স্মৃত ।
 মিটো অৱতাৰে কৰ্ম্ম কবিব অদ্ভুত ॥
 পিতৃ বধ শোকে ক্ৰোধে কৰি আশৰিষ ।
 হাতে লৈব পৰশু-কুঠাৰ মহা বিষ ॥
 তিনি সাত বাৰ ঘূৰি পৃথিৱী মণ্ডল ।
 বিনাশিব ক্ৰোধে ত্ৰুব ক্ষত্ৰিয় সকল ॥
 সমাগবা পৃথিৱা কণ্যপে দিব দান ।
 সি বেলাত আমাক দেখিবা উপোধন ॥
 দ্বাপৰৰ আগে ত্ৰেতা যুগৰ শেষত ।
 শ্ৰীৰাম ৰূপত কৌশল্যাত হৈব জাত ॥
 হৈব মহা আনন্দ কৌশল্যা মহাভাগা ।
 যজ্ঞ কবিবাক বিশ্বামিত্ৰে নিব মাগি ॥
 লগত চলিব মোৰ লক্ষণ ভৈয়্যাহ ।
 বাটতে মাৰিব তাবকাক লাগ পাই ॥
 পাছে বিশ্বামিত্ৰে ধনুৰ্দ্ধাণ শিখাইবন্ত ।
 যজ্ঞক বাখিম বাক্ষসক কৰি অন্ত ॥
 পাছে ঋষি সমে যাইব মিথিলা নগৰী ।
 পথত মুকুত হৈব অহল্যা স্তম্ভবী ॥

পাছে প্ৰবেশিব যাই স্বয়ম্ভব স্থল ।
 মোক দেখি জনকৰ হৈব কৌতুহল ॥
 ঋষিৰ আদেশে গৈয়া ধনুক ভাঙ্গিব ।
 অনেক নৃপতিগণ যুদ্ধে বিনাশিব ॥
 সীতাক পাইবহু ভাৰ্য্যা পৰম সুন্দৰী ।
 মহাবঙ্গে যাইব মই অযোধ্যা নগৰী ॥
 ক্ৰোধে বাট ভেঙিব পৰশুৰাম হৰি ।
 তান স্বৰ্গ-পন্থ ছেদিব শৰ কৰি ॥
 মোক ৰাজা পাতিব পিতৃৰ হৈব মন ।
 চল বাদে কৈকেয়ী খেদিব ঘোৰ বন ॥
 সুৰ্পনখা পাপিষ্ঠা আসিব বৰিবাক ।
 লক্ষণৰ হাতে ছেদিবহু কাণ নাক ॥
 সিহেতু আসিব ধাই অনেক ৰাক্ষস ।
 বধিব বিবোধী খৰ দুষণ অশেষ ॥
 আনন্দে থাকিব মই দণ্ডকৰ বনে ।
 সীতাক হৰিব তৈতে দুৰ্জয় ৰাৱণে ॥
 সীতাৰ উদ্দেশ্যে শোকে ফুৰিব বিচাৰি ।
 পন্থ অনুক্ৰমে পাইব ঋষ্যমুখ গিৰি ॥
 মিত্ৰ পাতি স্ত্ৰীৰত কবিবহু কাৰ্য্য ।
 বালি বধ কৰি স্ত্ৰীৰত দিব ৰাজ্য ॥

বাজাৰ আদেশে হনু সীতাক খুজন্তু ।
 দগধ কৰিব লক্ষা নগৰ পৰ্য্যন্ত ॥
 স্ত্ৰীৰ সহিতে সাজি যাইব লক্ষাপুৰী ।
 নেদিবন্ত পন্থ সিদ্ধুবাজে গৰু কৰি ॥
 হৈব মহক্ৰোধ মোৰ দেখিয়া সাগৰ ।
 ভয়ে উপদেশ দিব সেতু বান্ধিবাব ॥
 বানৰ সহিতে কৰিবহু সেতু বন্ধ ।
 লক্ষাত সবংশে বধিবহু দশস্কন্ধ ॥
 বিভীষণে বাজে স্থাপি আনিব সীতাক ।
 অগ্নিত পৰীক্ষা কৰি ফিৰিব বাজ্যক ॥
 বাজ্যক ভূঞ্জিব দশ হাজাৰ বৎসৰ ।
 এহি মতে দেখিবা আমাক মুনিবৰ ॥
 ত্ৰেতাৰ শেষত কলি যুগৰ আদ্যত ।
 হলিৰাম ৰূপে ৰোহিণীত হৈব জাত ॥
 নিজ অস্ত্ৰ মুমলক ধৰিব উছাই ।
 দুকট দানবক বধি কৰিবহু ছাই ॥
 সিবেলা আমাক দেখিবা নেত্ৰ ভৰি ।
 এহি মতে পৃথিবীত ফুৰিব প্ৰচাৰি ॥
 শুনियो নাৰদ মোৰ পূৰ্ণ অৱতাৰ ।
 কৃষ্ণৰূপ ধৰি হৰিব ভূমি ভাৰ ॥

ভাদ্ৰব মাসত কৃষ্ণ অষ্টমী তিথিত ।
 বোহিণী নক্ষত্ৰ মিলিবে সিবেলাত ॥
 মধ্যম নিশাত অন্ধকাৰ হৈব ছন্ন ।
 পৰম মঙ্গল কাল হৈব স্তশোভন ॥
 বস্তুদেব গৃহে হৈব দৈবকীত জাত ।
 বাস্তুদেব নাম মোব হৈবেক প্ৰথাত ॥
 কংস ভয়ে গোকুলত বস্তুদেৱে থৈব ।
 নিজ পুত্ৰ বুলি নন্দ-যশোদা মানিব ॥
 জাত কৰ্ম্ম কবি গৰ্গ ঋষি নাম থৈব ।
 শূনি নন্দ যশোদাব আনন্দ মিলিব ॥
 শিশু লীলা আচৰিব শৃমিব পুতনা ।
 শকট ভাঙ্গিব চক্ৰবাত্তৰ পবাণা ॥
 সিকালৰ যত কৰ্ম্ম শূনা তপোধন ।
 অঘ, বক বধিব ধৰিব গোবৰ্দ্ধান ॥
 প্ৰলম্ব, মুষ্টি ক, চানু ধেনুক অস্তব ।
 লীলায়ে বধিব দুহু দানৱ প্ৰচুৰ ॥
 গোপ সমে বৃন্দাবনে গোধেনু চাবিব ।
 ব্ৰহ্মাক মোহিব দুহু কালিক দমিব ॥
 তাল ফল ভুঞ্জি হৈব গোবস সন্তোষ ।
 বৃন্দাবনে গোপীকাক ত্ৰীড়িব অশেষ ॥

পাছে গোপগণ সমে অক্লব সহিত ।
 কংসক বধিব প্ৰবেশিব মথুৰাত ॥
 চিণ্ডিব ধোবাব মুণ্ড ভাঙ্গিব ধনুক ।
 পাছে বক্ষে চলি যাইব কংসৰ সভাক ॥
 কুবলয় বধি মাল ঝাকক সংহাৰি ।
 কংসক বধিব বণে পৃথিবী উপৰি ॥
 উগ্ৰসেন বাজাক পাতিব অধিকাৰ ।
 বিবাহ কৰিব কন্যা ষোড়শ হাজাৰ ॥
 কাল যবনক চলে কৰিব সংহাৰ ।
 সাগৰ মধ্যত নিৰ্ম্মি দ্বাবক। নগৰ ॥
 ভামৰ হাতত জবাসন্ধ নিপাতিব ।
 ধৰ্ম্মবাজ যজ্ঞে শিশু পালক বধিব ॥
 তাত পাছে অৰ্জুনৰ হৈবহু সাবধি ।
 বথে চৰি ভাবত যুদ্ধত হৈব স্থিতি ॥
 অৰ্জুনে কৰিব কোবৰক বৃন্দামাৰ ।
 এহি মতে পৃথিবীৰ সংহাৰিব ভাব ॥
 ঋষি শাপ চলে যত্ন কুল সংহাৰিব ।
 পৃথিবী তেজিয়া পুনঃ বৈকুণ্ঠক যাইব ।
 এই মতে দুৰ্জ্জনক কৰিবহু ক্ষয় ।
 বঙ্গ চাই ফুৰিব নাৰদ মহাশয় ॥

যেবে মই বৈকুণ্ঠ পুৰক যাইব চলি ।
 দেখি কলি আনন্দে কৰিবে কুলি মালি ॥
 দেখিবে উদাঙ্গ ইটো সমস্ত জগত ।
 কপট বৈষ্ণৱ বেশ ধৰিবে সাক্ষাত ॥
 অধৰ্ম্ম অসত্য দুয়ো হৈৱন্ত সহাই ।
 ক্ৰোধ হিংসা আদি পাত্ৰ মাত্ৰিগণ লই ॥
 পৰ্য্যটি ফুৰিবে সবে প্ৰাথবী মণ্ডল ।
 সমস্ত জগতে তাক দোখ হৈব ভোল ॥
 যিটো বাক্য সব কহে কলি দুৰাচাৰ ।
 সিটো বাক্য সিদ্ধি হেন দেখিবেক নৰ ॥
 হৈব সব মোহ দেখি অঘট ঘটন ।
 জ্ঞান অন্ধ হুয়া লৈব তাহান শৰণ ॥
 মায়ায়ে মোহিবে সব সন্ত মহন্তক ।
 যেন ভাৱ ভঙ্গি দেখাই ফুৰই নটক ॥
 এহি মতে মোহিয়া পীড়িবে দুষ্ট কলি ।
 পাষণ্ডৰ পথ সবে ধৰিবে সমুলি ॥
 চাহিবেক দুষ্ট বেদ পথ নাশিবাক ।
 মহাগৰ্বে ফুৰে দুষ্টে নগনে আমাক ॥
 অকালতে বেদ নাশ কৰে কলি কালে ।
 গৌতমৰ বংশে জন্ম লভিব সিকালে ॥

স্তম্ভীলাৰ উদৰত উপজি পুনৰ্জাৰ ।
 দেখিবা নাৰদ মোৰ পূৰ্ণ অৱতাৰ ॥
 দামোদৰ নাম হৈব জগতে প্ৰখ্যাত ।
 প্ৰচাৰিব সনাতন ভাগৱত মত ॥
 পাষণ্ড বিনাশি বেদ পথ ৰক্ষা কৰি ।
 বৈকুণ্ঠে চলিব পুণঃ পৃথিবীক এৰি ॥
 শুনিয়ে নাৰদ কহেঁ। আত অনন্তৰে ।
 উপজিবো শুদ্ধ দিনে মাতৃৰ উদৰে ॥
 মোন হুয়া থাকিবো মুদিয়া দুই আখি ।
 মোহিবো জগত মোৰ মায়াৰ প্ৰকাশি ॥
 মোহৰ মায়াত সব নষ্ট হৈব জ্ঞান ।
 দেখিবেক লোকে অধৰ্ম্মক ধৰ্ম্ম হেন ॥
 হৈবেক বিষম বুদ্ধি সমস্ত লোকৰ ।
 যেন হৈব কহো তাক শুনা মুনিবৰ ॥
 দেখি দুষ্ক কলিৰ মিলিব কোতুহল ।
 ধৰিবে বৈষ্ণৱ বেশ পাষণ্ড সকল ॥
 পাষণ্ড সবৰ অৰ্থবাদে সবে ভুলি ।
 এৰিবস্ত বেদ-পথ মই বৰ বুলি ॥
 গুৰু উপদেশ কেহ নুশুনিব কাণে ।
 গুৰু পূজা শুশ্ৰূষা এৰিব সৰ্ব্বজনে ॥

নেদিব দ্বিজক দান দক্ষিণা অথণ্ডে ।
 শূদ্রে মহা দান লৈব মোহিব পাষণ্ডে ॥
 বুগুনিব কোন জনে দ্বিজৰ বচন ।
 দ্বিজগণে সেবিবন্ত শূদ্রৰ চৰণ ॥
 বেদ শাস্ত্র নপঢ়ি হৈবন্ত মুঢ় মতি ।
 শৌচ সদাচাৰ এৰিবেক মন্দমতি ॥
 কেৱল থাকিব মাত্ৰ স্কন্ধত লগুণ ।
 নাহি তপ জপ শৌচ সদাচাৰ শূন্য ॥
 হৈব প্ৰজাগণ মহাদুৰ্দ্ধ ঘট চোৰ ।
 নাহি ধৰ্ম্ম তথাপি হৈবেক কামাতুৰ ॥
 বেশ্যা সম হৈব নাৰী সমস্তে অসতী ।
 নিজ স্বামী ত্যজি ভজিবেক উপপতি ॥
 সাত আঠ বছৰৰ স্নকোমল বালা ।
 এহি বয়সতে নাৰী হৈব বজঃস্বলা ॥
 একাদশ দ্বাদশ বৎসৰ অভ্যন্তৰে ।
 উপজাইবে পুত্ৰ নাৰীসব নিবন্তৰে ॥
 নমানি জ্যেষ্ঠক কনিষ্ঠ সহোদৰে ।
 পিতৃক তনয়ে বুলিবেক থলু ওৰে ॥
 দাসে গৃহস্থক নমানিবে চৈহ কৰি ।
 মহা গৰ্ব্বী কামাতুৰা হৈব কুল নাৰী ॥

অল্লমান ক্ষীৰ হৈব ধেনু সমস্তয় ।
 দুগ্ধত নুহিব ঘৃত জানিবা নিশ্চয় ॥
 আকাশে মেঘত নুহিবে বহু জল ।
 শস্য সব হীন হৈব ধৰণী মণ্ডল ॥
 অকালতে বাঢ়িবেক নদ নদী যত ।
 দশ দিশে অদভুত মিলিবে উৎপাত ॥
 কলিত নৃপতি হৈব মহা শ্লেচ্ছগণ ।
 প্ৰজাক নিৰ্দ্দয়ে দণ্ডিবেক সৰ্বজন ॥
 ধন নাপালে মাৰি থাইবে প্ৰজাচয় ।
 এহি মতে প্ৰজাৰ মিলিবে মহাক্ষয় ॥
 ফলবন্ত বৃক্ষ সব নধৰিব ফল ।
 নদ নদী সমস্তৰ ক্ষীণ হব জল ॥
 চাৰিও জাতিৰ গুচিবেক কুলাচাৰ ।
 এক অন্ন যোনিত বসিবে সবে নৰ ॥
 শুনিয়ে নাৰদ মই কি কহিব কথা ।
 কলিৰ লোকৰ মই কি দিব ব্যৱস্থা ॥
 অম্নে বস্ত্ৰে নুজুৰিবে সমস্ত লোকৰ ।
 হৈবেক কুৎচিত প্ৰেত পিশাচ আকাৰ ॥
 এহি মত কৰি দুষ্কে গ্ৰাসিবে সংসাৰ ।
 পাছে তাসম্বাক দয়া মিলিবে আমাৰ ॥

পাছে মৌনব্রত এৰিবহু বোধ কায় ।
 বিষ্ণুযশা ব্রাহ্মণৰ পুত্ৰ হৈব মই ॥
 হৈব কল্কি নাম মোৰ জগতে প্ৰধান ।
 ধৰিবহু হাতত তীখাল খাণ্ডা খান ॥
 শীঘ্ৰ বেগে গৈয়া নীল ঘোটকত চৰি ।
 মোক দেখি নাৰদ অন্তৰ হৈবা ডৰি ॥
 সিবেলা সংসাৰে ৰূপ দেখিয়া আমাৰ ।
 ভুৰ্ত্ত ল্লেচ্ছ সবৰ চিন্তিব মহামাৰ ॥
 পাষণ্ড সবক ক্ৰোধ কৰি আশ বিষ ।
 খাণ্ডা ধৰি বিচাৰি কাটিব দশো দিশ ॥
 মধ্যে মধ্যে বাল্য বৃদ্ধ কটো বহিৰন্ত ।
 ঘোটকৰ শ্যাম বায়ু লাগিবে গাৱত ॥
 সেহি ভ্ৰাণে গুছিবে পাষণ্ড বুদ্ধি যত ।
 হৈব স্থিৰ আয়ু বল বুদ্ধি শাস্ত চিত্ত ॥
 যেবে ল্লেচ্ছ পাষণ্ড সব ভৈলা ক্ষয় ।
 কলি গুছি হৈব সত্য যুগৰ উদয় ॥
 শূনিও নৃপতি জন্ম কৰ্ম্ম ঈশ্বৰৰ ।
 নাৰদৰ আগত কহিলা দামোদৰ ॥
 প্ৰেমানন্দ ভৈলা মুনিবৰে মন চিত্ত ।
 শুনিলোহু তোমাত কহিলো আদি অন্ত ॥

যিটো জনে সাবধানে শুনে ইটো কথা ।
 সমস্ত পাতক হবে নাহিকে অনাথা ॥
 বাঢ়য় ভকতি প্ৰেম হৰিৰ চৰণে ।
 ঘোৰ মায়া মোহ বন্ধ চিন্তয় তেখনে ॥
 শুনিল পাছৰ কথা যতেক আপুনি ।
 এহিমতে ভকত বৎসল চক্ৰপাণি ॥
 অজন্ত পালন্ত সংহাৰন্ত বাৰম্বাৰ ।
 ইটো জানা আনন্দ বিলাশ কেশবৰ ॥
 কলিত নিস্তাৰ হেতু স্থধিলা যিসব ।
 দামোদৰ নাম সন্ত অৱতাৰ হৈব ॥
 তান নাম গুণ লৈয়া তৰিব জগত ।
 শুনি পৰীক্ষিত ৰাজা ভৈলা হৰষিত ॥
 শুন নব নাৰী হৰি চৰিত্ৰ অমৃত ।
 আন চিন্তা ত্যজি ভজা হৰি চৰণত ॥
 মনুষ্য হৈবাৰ জানা এহি মানে কাম ।
 নিবন্তৰে নৰে ডাকি বোলা বাম বাম ॥

ছবি ।

নমো নমো নাৰায়ণ   তোমাৰ চৰণে হেৰা ,
কাৰ্য বাক্যে পশিলেঁ শৰণ ।

মই পতিতক দয়া   কৰা দূৰ হোক মায়া,
তযু নাম পতিত পাবন ॥

ভৈলো অন্ন বস্ত্ৰহীন,   নাহি বুদ্ধি শুদ্ধ জ্ঞান,
পূৰ্ব জন্মে নভজি তুমাক ।

নামাগোহেঁ আন ধন   তুমাতে বহোক মন ;
দাস বুলি ধৰিও আত্মাক ॥

উপজিলো দ্বিজ হুই,   কিছু শাস্ত্ৰ জ্ঞান নাই
শুনা সভাসদ নিবন্তৰ ।

গুৰুৰ আদেশ পাই,   বিচাৰি শাস্ত্ৰত চাই,
ইটো সন্ত চৰিত্ৰ পয়াৰ ॥

আক যেবে মিছা বোলা,   যোৱা পণ্ডিতৰ মেলা
ভবিষ্যত পুৰাণ বিচাৰি ।

দেখিবাহা ইটো কথা   নাহিকে আত অনাথা
তেবে মোক প্রশংসি বিস্তাৰি ॥

শুনা সভাসদচয়   নেৰিবা শাস্ত্ৰৰ লয়,
চিন্তা সবে আপোনাৰ হিত ।

নাথাকা বিষয়ে ভুলি   সদা বাম বাম বুলি,

পন্থৰ সম্বল লোৱা বিত্ত ॥

মিছা নব তনু পাই,   কিবা আছা বঙ্গ চাই,

বোলা মই জীৱ কতো দিন ।

শীত গ্ৰীষ্ম অনুক্ৰমে,   দিনে ৰাতি সমাগমে

বৃথা কাৰ্য্য আয়ু ভৈলাক্ষীণ ॥

যেন নদী সমস্তৰ,   বহি যায় জল-ধাৰ,

দিবস বজ্জনী সম কৰি ।

তথাপি দেখুৱ নৰে,   সব জল নিবন্তৰে,

নদীতে আছয় ভৰি পূৰি ॥

সেহি মতে মনুষ্যৰ,   দিনে ৰাতি ছয়া ধাৰ,

শীত, উষ্ণ বেগে আয়ু যায় ।

কতক্ষণে ধৰে কালে,   তাক চিনিবাহা ভালে,

বিষয়-আনন্দে আছা চাই ॥

মায়াৰ মাধুৰী পাই,   আছা পুত্ৰ ভাৰ্য্যা চাই,

কেনে নিচিন্তাহা ভগবান্ ।

অকস্মাৎ যমে ধৰি,   লৈয়া যাবে যমপুৰী,

কোনে ৰক্ষা কৰিব তেথনে ॥

হেন জানি শুনা বুধ,   ~~লভিব পুৰুষ-পুৰুষ~~

সদা বাম নাম লোৱা মুখে ।

—0—

मयाशु